Årsredovisning
Måluppfyllelse i perspektiv
2019

REGION NORRBOTTEN

Innehåll

Inledning 2
Mål och måluppfyllelse i perspektiv 3
Samhälle 4
Medborgare 17
Verksamhet 30
Medarbetare 43
Ekonomi 50

Inledning

I denna bilaga till Region Norrbottens årsredovisning 2019 presenteras mål och måluppfyllelse för Region Norrbotten.

Region Norrbotten tillämpar med balanserad styrning vilket innebär att verksamheten beskrivs, planeras och följs upp utifrån fem perspektiv:

Samma modell används på alla nivåer i regionen, på så sätt skapas en tydlig logik i styrningen från politik till verksamhet.

Regionfullmäktige har inom respektive perspektiv fastställt strategiska mål. Utifrån dessa fastställer styrelsen framgångsfaktorer, indikatorer, mått och mål för måluppfyllelse.

Strategiska mål är strävansmål som tydliggör vad regionen behöver inrikta sig på för att nå visionen. De strategiska målen är fastställda av regionfullmäktige som också har lyft fram framgångsfaktorer för att nå de strategiska målen.

Styrmått är målsatta mätvärden som ska bidra till värderingen av de strategiska målen.

Kontrollmått är kompletterande mått som ska bidra till värderingen av resultaten och utvecklingen av de strategiska målen. Dessa fastställs av regiondirektören.

Den sammanfattande bedömningen av måluppfyllelsen av de strategiska målen är en samlad bedömning, vilket innebär att resultatet för enskilda styrmått och kontrollmått inte nödvändigtvis får avgörande genomslag på måluppfyllelsen, utan även andra faktorer påverkar.

Bedömningen av styrmåtten görs med färgmarkeringar och utvecklingspilar.

Mål och måluppfyllelse i perspektiv

Sammanfattande bild av måluppfyllelse

Tabell: Sammanfattande bild av måluppfyllelse i strategiska mål och styrmått

Samhälle		Medborgare		Verksamhet		Medarbetare		Ekonomi	
Strategiska mål	Styrmått	Strategiska mål	Styrmått	Strategiska mål	Styrmått	Strategiska mål	Styrmått	Strategiska mål	Styrmått
Hållbart nyttjande av resurser		Goda och hållbara rese- och transportmöjligheter		Hållbar förnyelse	▶	Hållbar kompetensförsörjning		Långsiktigt hållbar ekonomi	▲
							▲		▲
			▼		▶		▲		▼
	▼			En effektiv, säker och hälsofrämjande verksamhet med god kvalitet	▲				▲
Ett starkt näringsliv för hållbar tillväxt	▲	Ett rikt och brett kulturliv	▲		▲	Ledar- och medarbetarskap för förnyelse	▲		
			▲		M ▲		▶	Kostnadseffektiv verksamhet	▶
Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten	▶	Stöd att främja hälsa	M ▶		K ▲	Hälsofrämjande arbetsvillkor	▲		▲
	▲		K ▶		M ▲		▲		▲
	▲		▲		K ▲		▶		▲
	▶	En god, jämlik och samordnad vård	▼		▲				
			M ▲		M ▲				
			K ▲		K ▲				
Tydligt regionalt ledarskap	▶		▲		▲				
			▲		M ▲				
			▼		K ▲				
			▲	Nöjda och delaktiga patienter	▼				
			▼		▼				
			▲	Nära vård på nya sätt	▶				
			M ▶		▲				
			K ▶		▲				
			M ▲		M ▲				
			K ▲		K ▲				

Måluppföljning av styrmått som är nyckeltal eller liknande:

■	**Målet har uppnåtts**
	Definition: Resultatet ska vara lika med målet eller bättre
●	**Målet har delvis uppnåtts**
	Definition: Resultatet är bättre än ingångsvärdet men när inte målet
▲	**Målet har inte uppnåtts**
	Definition: Resultatet är som ingångsvärdet eller sämre
◆	**Måttet bedöms ej för perioden**
▲	**Förbättring**
	Definition: Resultatet är bättre än ingångsvärdet
▶	**Oförändrat**
	Definition: Resultatet är lika som ingångsvärdet
▼	**Försämring**
	Definition: Resultatet är sämre än ingångsvärdet

Måluppföljning då styrmåttet är en aktivitet:

■	**Aktiviteten är slutförd**
●	**Aktiviteten är påbörjad**
▲	**Aktiviteten har inte påbörjats**
◆	**Måttet bedöms ej för perioden**

Den samlade bedömningen av de strategiska målen för 2019 visar att fem av de 17 strategiska målen helt har uppnåtts och 12 har delvis uppnåtts.

Samhälle

Perspektivet SAMHÄLLE beskriver hur förutsättningar för Norrbottens utveckling ska tas till vara med befolkningens bästa i fokus. Här behövs samverkan med kommuner, myndigheter och andra aktörer för att uppnå målen.

Region Norrbotten har det regionala utvecklingsansvaret. Det innebär uppgifter och uppdrag inom områdena regional tillväxt, infrastruktur samt kompetensförsörjning. Kultursamverkansmodellen ligger till grund för regionens arbete med regional kulturutveckling. I uppdragen ligger ansvaret att samordna länets aktörer i utvecklingsarbetet.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Strategiskt mål		Framgångsfaktor
Hållbart nyttjande av resurser (RS, RUN)	●	Näringsutveckling med miljönytta (RUN)
		Minskning av klimatpåverkande utsläpp och omställning till förnyelsebara energikällor (RS, RUN)
		Ett samlat utbildningsutbud i länet som matchar arbetslivets behov av kompetens (RUN)
Ett starkt näringsliv för hållbar tillväxt (RUN)	■	Stärka miljöer för innovationer och entreprenörskap (RUN)
		God tillgänglighet till fysisk och digital infrastruktur (RUN)
Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten (RS, RUN)	●	Norrbottningar är delaktiga i samhällets utveckling (RUN)
		Region Norrbotten samverkar med andra för en förbättrad folkhälsa (RS)
		Samverkan med kommunerna gällande kulturplanens genomförande (RUN)
		Ett aktivt arbete med ett kommunikationskoncept för Norrbotten (RUN)
Tydligt regionalt ledarskap (RS, RUN)	■	Beslut på nationell och EU-nivå ska vara gynnsamma för Norrbotten (RS, RUN)

Hållbart nyttjande av resurser

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet inte är helt uppfyllt men att aktiviteter som genomförts under året skapar förutsättningar för hållbart nyttjande av resurser i ett längre perspektiv. Den beslutade klimat- och energistrategin ska ge ökad samsyn mellan aktörer. Satsningarna på näringslivsutveckling med miljönytta som mål blir fler. Insatser för ett samlat utbildningsutbud som matchar arbetslivets kompetensbehov har initierats under året men inte gett resultat än.

Ett starkt näringsliv för hållbar tillväxt

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet är uppnått. Länets näringsliv har varit starkt under många år. Norrbotten ligger topp två i Sverige, efter Stockholm, när det gäller bruttoregionprodukten (BRP) per sysselsatt i Norrbotten med 971 tkr (år 2017). Norrbottens innovationsstrategi ska stärka miljöer för innovationer och entreprenörskap. Insatser för digital infrastruktur har gjorts även om bredbandsutbyggnaden inte är till fyllest. Det stora antalet ansökningar om projekt-

och företagsstöd indikerar utvecklingskraft.

Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet inte är helt uppfyllt. För att nå målet förutsätts hög grad av samverkan med andra aktörer. Många aktiviteter har skett under året som kommer att bidra till att målet kan uppfyllas på längre sikt. Den regionala utvecklingsstrategin för Norrbotten 2030 som antogs under året kommer att utgöra grunden för samverkan med andra aktörer och skapa delaktighet. Arbetet med att ta fram en överenskommelse med civilsamhället har inletts under året. Regionen har genomfört dialoger med kommuner om utvecklingsstrategin och kulturplanen. Det under hösten framtagna kommunikationskonceptet för Norrbotten kommer att bidra till arbetet med ett attraktivt län.

Region Norrbotten har en bred samverkan med andra utifrån Norrbottens folkhälsostrategi och den antagna handlingsplanen med 118 hälsofrämjande insatser för en jämställd och jämlik hälsa. Flera av insatserna genomförs i samarbete med kommunerna, men även med externa aktörer som Luleå tekniska universitet, Norrbottens idrottsförbund, Länsstyrelsen i Norrbotten, Svenska kyrkan med flera. Under 2019 har samarbete skett med sex kommuner inom bland annat Tobaksfri Duo och SAM-modellen som är en arbetsmodell med syfte att främja hälsa och förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga mellan 0-20 år i Norrbotten.

Tydligt regionalt ledarskap

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet är uppnått. Region Norrbotten har haft det regionala utvecklingsansvaret i tre år och under dessa år har regionen och länets kommuner gemensamt flyttat fram sina positioner i arbetet med att skapa förutsättningar för Norrbotten genom att bevaka och påverka beslut på nationell nivå och EU-nivå. Beslut om regional utvecklingsstrategi för Norrbotten 2030, påverkansfrågor, stärkt nationell närvaro och beslut om mötesplatser bidrar till att målet uppnåtts.

Strategiskt mål: Hållbart nyttjande av resurser

FRAMGÅNGSFAKTOR: NÄRINGSUTVECKLING MED MILJÖNYTTA

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Aktivitet: Elnätsanalys för att Norrbotten ska vara attraktivt för etableringar av elintensiva näringar.	RUN	Analys genomförd	●	-

Elnätsanalys

Norrbotten har under de senaste åren kommit att bli ett län för etableringar av elintensiva näringar som till exempel serverhallar. Samtidigt hörs en nationell debatt om risken för elbrist i takt med allt fler elbilar och omställning till fossilfritt samhälle. Ett tidigare framtidsscenario pekar på att det vid en fortsatt utveckling med högt effektuttag kan uppstå kapacitetsbegränsningar i elnätet efter kuststråket cirka år 2024. Därför har arbetet med att ta fram en regional elnätsanalys påbörjats. Den ska peka på möjligheter och hinder och ge en regional bild av hur energisystemet ser ut i Norrbotten och på så sätt skapa en beredskap för länets utveckling och ge förslag på förbättringar i elsystemet för att öka effekt och robusthet. Analysen omfattar ett geografiskt delområde som kallas SE1 och som omfattar Norrbotten och norra Västerbotten. Norrbotten ska kvarstå som ett intressant län för etableringar av elintensiva näringar.

Regionalt skogsprogram för Norrbotten

Under året har ett arbete inletts med att ta fram ett regionalt skogsprogram. Arbetet utgår från det nationella skogsprogrammet och visionen *Skogen, det gröna guldet, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.*

Förnybar energi i Norrbotten

En preliminär rapport visar på en kraftig minskning med ca 43 procent av bensin, en uppgång av diesel med ca 21 procent och en kraftig uppgång av etanol och HVO jämfört med föregående år. Det kan bero på reduktionsplikten som infördes 1 juli 2019 där dessa drivmedel är påtvingade kvoter som inblandning i fossila bränslen som bensin och diesel.

Inköp av ekologiskt producerade livsmedel ökade

Andelen inköpta ekologiskt producerade livsmedel till Region Norrbotten har ökat och är 35,3 procent 2019. Det är den nya livsmedelsupphandlingen som möjliggjort detta.

Strategiskt mål: Hållbart nyttjande av resurser

FRAMGÅNGSFAKTOR: MINSKNING AV KLIMATPÅVERKANDE UTSLÄPP OCH OMSTÄLLNING TILL FÖRNYELSEBARA ENERGIKÄLLOR

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Användning av videokonferens via RPD och Skype inom Region Norrbotten *) Pga. svårigheter med att ta fram lämplig statistik finns inget utfall för styrmåtet	RS	Öka med minst 200 % jmf med 2013 år 2020	◇	-
Aktivitet: Framtagning av klimat- och energistrategi för Norrbotten	RUN	Strategi antagen	■	-

En gemensam klimat- och energistrategi för Norrbotten

Regionala utvecklingsnämnden har beslutat om en klimat- och energistrategi. Flera aktörer står bakom strategin och kommer jobba tillsammans med dess genomförande.

Laddinfrastruktur och miljöbilar i regionen

Nya regler från Elsäkerhetsverket innebär att uttag för laddning av elfordon måste vara godkända. Vanlig 220 voltsuttag är inte längre godkända för företag och institutioner. Ett arbete har inletts under 2019 för att se över och öka antalet godkända ladd stationer i Region Norrbotten. I dagsläget har regionen en godkänd ladd plats.

Av regionens 239 leasade bilar är 121 miljöbilar (51 procent). Definitionen av miljöbil har förändrats med åren och används olika utifrån förmånsbeskattning eller reglerna för skattebefrielse. Åren 2017 och 2018 användes måttet 119 gr koldioxid per km. I nuläget använder de flesta 95 gr, varför regionens siffror inte förbättrats trots att fler miljövänliga bilar används idag än tidigare. Andelen förnyelsebar energi i kollektivtrafiken i Norrbotten har ökat från 23 procent (2017) till 28 procent (2019).

Projekt inom miljöområdet

Under 2019 har Region Norrbotten beviljat medel till projekt vars huvudsyfte har varit att uppnå positiv miljöpåverkan. Ett projekt är Global Watch Center som syftar till att skapa ett så kallat globalt klimatöga i Norrbotten som ska ge information om klimatläget. Ett annat projekt syftar till att lyfta fram Norrbotten som en test- och demoregion för hållbar utveckling och large scale solutions då framtagningen är snabbare i Norrbotten tack vare vår test- och demoinfrastruktur och samarbete mellan aktörer.

Sjukresor med kollektivtrafik

Andel sjukresor som utförs med kollektivtrafik ligger på en stadig nivå strax över 12 procent av totala antalet sjukresor. En liten ökning från 12,0 till 12,2 procent har skett mellan 2018 och 2019 och det är både tågresor och egen resa med buss som ökat. Det är troligt att den regelförändring som gjordes från 1 januari 2019 förklarar varför antal ersatta sjukresor med buss ökat, då gränsen för ersättning sänktes från 100 kr till 80 kr per enkelresa.

Positivt både för ekonomi och miljö är att antalet sjukresor med tåg har ökat (6 procent) samtidigt som antalet flygresor är oförändrat.

Strategiskt mål: Hållbart nyttjande av resurser

FRAMGÅNGSFAKTOR: ETT SAMLAT UTBILDNINGSUTBUD I LÄNET SOM MATCHAR ARBETSLIVETS BEHOV AV KOMPETENS

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal lediga jobb per arbetslös i Norrbotten	RUN	Positiv trend	▲	↓

Stärkt samarbete mellan näringsliv och utbildningsaktörer

Kompetensförsörjning för näringsliv och offentlig sektor fortsätter att vara en utmaning. Trenden är att antal lediga jobb per arbetssökande fortsätter att öka vilket är ett uttryck för matchningssvårigheter. För andel små/medelstora företag i Norrbotten som uppger tillgång på lämplig arbetskraft som ett stort

tillväxthinder finns ingen nyare statistik än ingångsvärdet från 2017, vilket är 26 procent.

Som regionalt utvecklingsansvarig ska regionen arbeta strategiskt tillsammans med andra aktörer i det regionala kompetensförsörjningsrådet. Under 2019 har samverkan med kommunernas vuxenutbildningar och arbetsmarknadsenheterna utvecklats.

Vad det gäller förvärvsintensiteten är utfallet 81,7 procent för kvinnor och 82,5 procent för män (2018 års siffror). En ökning har skett mot ingångsvärdet. Norrbotten ligger högre än rikssnittet.

Yrkesutbildningar

Under året har ett förslag om en gemensam webb för länets yrkesutbildningar vuxit fram och utmynnat i en plan för genomförande under 2020. Syftet är en ökad gemensam marknadsföring och informationsspridning.

2019 avslutades ett projekt som syftade till att öka samverkan och kapacitet inom yrkeshögskoleområdet i Norrbotten och Västerbotten. Norrbotten är nu bättre rustat för de kompetensförsörjningsbehov som arbetsgivare ger uttryck för. Projektet har även lett till att YH-anordnare själva tar ett ökat ansvar för samverkan.

Två projektutlysningar med inriktning på kompetensförsörjningsområdet har genomförts under våren 2019 (delvis finansierat av egna regionala medel). Resultatet har varit väldigt givande både för enskilda aktörer och för länets kompetensförsörjning som helhet. Målsättning är att en betydligt större del av projektmedlen ska gå till kompetensförsörjningsområdet med anledning av de stora strukturella och demografiska utmaningarna i länet.

Samtidigt som det idag finns brist på arbetskraft finns det behov av att se på kompetenskraven framöver. Digitaliseringen och automatiseringen kan innebära att arbetstillfällen försvinner. Metoder för långsiktig kompetensförsörjning behövs för att skapa en framtida beredskap. Samtidigt minskar andelen elever i Norrbotten som tar gymnasieexamen 2018/2019 till 92,9 procent jämfört med ingångsvärdet 2016/2017 som låg på 94,9 procent.

Strategiskt mål: Ett starkt näringsliv för hållbar tillväxt

FRAMGÅNGSFAKTOR: STÄRKA MILJÖER FÖR INNOVATIONER OCH ENTREPRENÖRSKAP

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal inkomna ansökningar och antal projektägare som mått på regionalt engagemang för utveckling: - Projektstöd - Företagsstöd	RUN	Öka		↑

Stort antal ansökningar om projekt och företagsstöd

Antalet projektansökningar har ökat sedan föregående år. Region Norrbotten har mottagit 189 ansökningar för projektstöd riktat mot regional tillväxt. Motsvarande period 2018 hade Region Norrbotten mottagit 167 ansökningar. Antalet ansökningar är en indikator på utvecklingskraft och idégenerering i regionen. En anledning till den ökade efterfrågan är att Region Norrbotten har

genomfört tvåriktade utlysningar för att öka idégenereringen kring utvecklingen av kompetensförsörjning och KKN-området (kulturella kreativa näringar). Antalet ansökningar om företagsstöd är 179 vilket är i paritet med fjolåret (173 ansökningar)

Norrbottens innovationsstrategi för smart diversifiering

2019 antog regionala utvecklingsnämnden en innovationsstrategi som syftar till att stärka länets styrkeområden som är naturbaserad ekonomi, d.v.s. mineraltillgångar, skogbruksresurser samt energiinfrastruktur (mineral, skog och energi) men också till att skapa förutsättningar för diversifiering. Eftersom Norrbotten är starkt specialiserat inom de naturbaserade näringarna (malm, mineraler, skog, vattenkraft mm) så fokuserar strategin även på att identifiera branscher som regionen bör satsa på utifrån styrkeområden för att få en ekonomi baserad på smart specialisering och diversifiering. Det bidrar till att positionera Norrbotten som en innovativ region i Europa.

Insatser görs för att öka små och medelstora företags export

Bruttoregionprodukten (BRP) per sysselsatt i Norrbotten uppgår till 971 tkr (år 2017). En ökning andelsmässigt mot ingångsvärdet 2016, vilket var 865 tkr. Norrbotten ligger topp 2 i Sverige, efter Stockholm.

Antal nystartade företag per 1000 invånare i åldersgruppen 16-64 år minskade från 9,9 procent (2017) till 9,1 procent (2018). Norrbottens etableringsfrekvens ligger 1,7 procent under riket.

En analys av regionens näringsliv är genomförd inom ramen för Regional förnyelse. Analysen visar bland annat på att små och medelstora företags export minskar från en redan låg nivå. För att möta detta initierades en satsning på exportsamverkan som innebar ekonomiskt stöd till företag som ville bli bättre på internationalisering och ökad tillgänglighet för rådgivning. Satsningen har fallit väl ut med bland annat ökad kvalitet i rådgivningen.

Strategiskt mål: Ett starkt näringsliv för hållbar tillväxt

FRAMGÅNGSFAKTOR: GOD TILLGÄNGLIGHET TILL FYSISK OCH DIGITAL INFRASTRUKTUR

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Aktivitet: Följa arbetet med att kartlägga bredbandsutbyggnaden i Norrbottens län både mobiltäckning, anslutningar till fastfiberbredband, samt radiolänk.	RUN	Säkerställa insatser för ökad bredbandsutbyggnad		-

Projekt för ökad mobiltäckning

Region Norrbotten driver tillsammans med länets alla kommuner projektet Täckningskollen. Mätningarna av mobiltäckningen har fortsatt med bland annat hjälp av sopbilar. Mätningarna har även startat upp utanför vägnätet i samverkan med näringslivskontoren, som via sina kontaktnät informerat om möjligheten att mäta mobiltäckning där företagen upplever sig ha otillfredsställande mobiltäckning. Under sommaren har mätningar även gjorts på vandringsleder genom naturbevakare. Under hösten kommer mätningarna att fortsätta i Pajala, Gällivare och Luleå.

Luleå tekniska universitet har i början av sommaren startat upp ett pilotprojekt för 5G genom en installation på kårhuset i Luleå som kan vara av stort intresse för näringslivet och den regionala utvecklingen.

Stora utmaningar i utbyggnaden av fiber

Under 2019 har antalet nya fiberanslutningar ökat mest inom Gällivare, Haparanda, Kiruna och Luleå kommuner. Procentuellt sett har ökningen varit störst i Arjeplog, Gällivare, Haparanda och Överkalix.

De orter där utvecklingen går långsammare är Arvidsjaur, Pajala, Jokkmokk och Övertorneå, både procentuellt och i absoluta tal. Bland dessa kommuner ser prognosen sämst ut för Pajala där tillgängliga bidragsmedel för utbyggnad är begränsade. Det är främst i Gällivare och Kiruna som det kommer att ske en fortsatt stor utbyggnad även under 2020.

Den stora utmaningen framöver finns överlag i glesbygd, där förutsättningarna för att få fast bredband via någon teknik stadigt försämrats på grund av nedläggningen av kopparnätet. Fiberutbyggnaden har inte hängt med i samma omfattning, och dessutom är bidragssituationen inför 2020 och framåt osäker. År 2015 hade 81procent av glesbygdshushållen möjlighet till fast bredband i någon form. 2018 var siffran nere på bara 56 procent, varav 21 procent har det via fiber och resten via koppar. Det är sannolikt att denna negativa trend fortsätter ännu något år.

Strategiskt mål: Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten

FRAMGÅNGSFAKTOR: NORRBOTTNINGAR ÄR DELAKTIGA I SAMHÄLLETS UTVECKLING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Medborgardialoger	RS	Öka	●	→
Antal kommuner där vuxna och unga i gymnasiet årskurs 3 erbjuds studiecirkel/undervisning kopplat till utmaningar och möjligheter beskrivet i regionala utvecklingsstrategin	RU	2	■	↑

Norrbotten ska vara Sveriges mest välkomnande och nytänkande län

Regional utvecklingsstrategi för Norrbotten 2030 (RUS) antogs av regionfullmäktige 2019. Den pekar ut riktningen och viktiga frågor för länets utveckling. Visionen är att Norrbotten ska vara Sveriges mest välkomnande och nytänkande län. De övergripande målen är att Norrbotten ska:

- Vara välkomnande, hållbart och attraktivt
- Skapa hållbar tillgänglighet
- Ha en väl fungerande kompetensförsörjning
- Vara innovativt och konkurrenskraftigt

De prioriterade insatsområdena är hög livskvalitet i attraktiva livsmiljöer, hållbara transporter och tillgänglighet, flexibel och väl fungerande kompetensförsörjning samt smarta, hållbara innovationer och entreprenörskap.

2019 inleddes arbetet med att kartlägga varje insatsområde för att identifiera inom vilka delar åtgärder behöver initieras för att regionala utvecklingsstrategin ska kunna genomföras och effektmålen uppnås.

Norrbotten för alla – ett studiematerial för ökat deltagande

Genomförande av regionala utvecklingsstrategin förutsätter engagemang och deltagande. Den har varit utgångspunkt i studiematerialet Norrbotten för alla som tagits fram 2019. Materialet har utvecklats i samarbete mellan Norrbottens Bildningsförbund och Region Norrbotten. Materialet och samtalsmetoden har testas i studiecirklar, på folkhögskola samt på gymnasiet i pilotkommunerna Kalix och Piteå. Materialet har spritts till länets samtliga kommuner och nås digitalt via webbportalen www.norrbottenforalla.se.

Process för att skapa överenskommelse mellan Region Norrbotten och civila samhället

Regionen har under flera år arbetat för att öka kunskapen om civila samhällets betydelse i regional utveckling. Ytterligare ett steg togs 2019 när regionala utvecklingsnämnden beslutade att finansiera ett projekt som ska initiera och skapa former för en mer formaliserad och systematiserad samverkan mellan civila samhället och offentlig sektor. Aktörerna som deltar är Social Ekonomi övre Norrland (SEÖN), Region Norrbotten och Länsstyrelsen i Norrbotten.

Socialt företagande

Under året har ett projekt med inriktning på socialt företagande pågått i samverkan med Coompanion Norrbotten. Projektet ger goda resultat i form av förbättrade stödstrukturer för socialt företagande och en ökad synlighet för företagsformen. Projektet är också en ingång för regionen att bidra till och påverka området. Regionen ingår även i länspartnerskapet för Arbetsintegrerande sociala företag, vilket är en länsövergripande samverkan.

Regionen har ett idéburet/offentligt partnerskap i Norrbotten (Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade) vilket är detsamma som tidigare år, Antalet arbetsintegrerande sociala företag har ökat från 12 till 13 under 2019.

Medborgardialoger

Medborgardialoger är ett sätt för politiken att identifiera behov och åsikter hos länets invånare i frågor som rör regionens verksamheter. Dialogerna utgör ett värdefullt underlag för beslut i den politiska processen och ökar också invånarnas kunskaper om regionens verksamheter. Under 2019 har två medborgardialoger genomförts av regionfullmäktiges politiska beredningar. Sjukvårdsberedningen har fört dialog om den nya tekniken i hälso- och sjukvårdens möte med patienter där bland annat så kallade "vårdappar" ingår. Uppdragsberedningen har kartlagt Norrbottens näringslivs behov av regionalt påverkansarbete på regional, nationell och internationell nivå.

Strategiskt mål: Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten

FRAMGÅNGSFAKTOR: REGION NORRBOTTEN SAMVERKAR MED ANDRA FÖR EN FÖRBÄTTRAD FOLKHÄLSA

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal kommuner där Region Norrbotten ingår i samverkan lokalt för förbättrade levnadsvanor	RS	2		↑

Region Norrbotten samverkar med andra för en förbättrad folkhälsa genom gemensam kunskap och gemensamma aktiviteter.

Handlingsplan med 118 hälsofrämjande insatser för jämställd och jämlik hälsa

Den 29 januari 2019 antog Region Norrbotten en handlingsplan med 118 hälsofrämjande insatser för en jämställd och jämlik hälsa som ger en samlad bild av hur organisationen verkställer Norrbottens folkhälsostrategi. Arbetet med handlingsplanen presenteras i avsnittet ”Genomförandet av Norrbottens folkhälsostrategi 2019” i Regionens årsredovisning på sidan 38.

Flera av insatserna genomförs i samarbete med externa aktörer som Luleå tekniska universitet, Norrbottens idrottsförbund, Länsstyrelsen i Norrbotten, Svenska kyrkan samt enskilda kommuner. I dagsläget pågår samarbete med 6 olika kommuner vilket överstiger målet om 2 kommuner för 2019.

Norrbottniska kostråd

Ett nytt material som ska vägleda norrbottningen till mat som är hållbart för hälsa, klimat och Norrbottens livsmedelsproducenter har tagits fram under 2019. Informationsmaterialet ”Hitta ditt sätt - att äta och handla rätt” är ett led i förverkligandet av Norrbottens folkhälsostrategi i samklang med Norrbottens livsmedelsstrategi ”Nära mat”. Materialet fungerar lika bra för den enskilda konsumenten som för inköpare och kostplanerare. Kostråden finns som trycksak samt animering och sprids bland annat via Region Norrbottens sociala medier och http://mernorrbottniskmatpatallriken.nu/

Förhoppningen är att det ska bli ett tankesätt som når norrbottningen oavsett om vi handlar och lagar maten själva, om vi äter på restaurang eller tar del av en offentlig måltid.

Tobaksfri duo – en metod för tobaksfria barn och unga

Tobaksfri Duo är en skolbaserad metod för att främja tobaksfrihet hos barn och unga, och den bygger på en ömsesidig kontraktsskrivning mellan elev och en vuxen partner, exempel en förälder. Folktandvården ansvarar för introduktion av metoden till åk 6 genom ett klassbesök där eleverna även får ta del av information om tobakens skadeverkningar. Under våren har samtliga åk 6 i länet erbjudits klassbesök. 2019 skrev totalt 774 elever av 1 163 tillfrågade kontrakt. Regionen arbetar för uppstart av Tobaksfri Duo på intresserade gymnasieskolor.

SAM – främja barn och ungas hälsa

Region Norrbotten fortsätter arbetet med SAM (Samverka, Agera, Motivera), en samverkansmodell för att främja barn och ungas hälsa samt förebygga psy-

kisk ohälsa. Modellen bygger på en övergripande samverkan mellan olika regionala och lokala verksamheter. Att ge stöd och kunskap till professioner som möter barn, unga och föräldrar är en viktig del i det förebyggande arbetet. Detta görs bland annat genom utbildning och implementeringsstöd i evidensbaserade metoder inom exempelvis mödra- och barnhälsovård, ungdomsmottagning och elevhälsa.

Hälsoutveckling i Norrbotten

För att följa utvecklingen av norrbottningarnas fysiska och psykiska hälsa följs några utvalda indikatorer. De som berör barn och unga följs upp årligen eller läsårsvis. De som berör vuxna mäts vart fjärde år i den nationella enkäten ”Hälsa på lika villkor”. Siffrorna som redovisas nedan för vuxna är från undersökningen som genomfördes 2018.

Ledsen/Nedstämd i årskurs 1 i gymnasiet

Bland flickor svarar 18,9 procent att de ofta/alltid varit ledsen/nedstämd de senaste tre månaderna, medan andelen bland pojkarna är 6,8 procent. Sett över tid har det skett en ökning av andelen elever i denna årskurs som svarar att de ofta/alltid känt sig ledsen eller nedstämd de senaste tre månaderna. Det finns vissa skillnader mellan länets kommuner gällande denna hälsovariabel.

Att andelen pojkar som svarar att de ofta/alltid känner sig ledsen/nedstämd är lägre än andelen flickor signalerar att de har en bättre psykisk hälsa. Däremot kan det inte uteslutas att hela bilden inte fångas, att adekvata mätinstrument för att upptäcka psykisk ohälsa bland pojkar inte hittats.

Data från länet visar på ett statistiskt signifikant samband mellan att identifiera sig som ”annat” än hon/han och att känna sig ledsen/nedstämd Det är 41 procent av de som identifierar sig som ”annat” som uppger att de ofta eller alltid känner sig ledsen/nedstämd, Motsvarande siffra för de som identifierar sig som hon/han är 10 procent.

Andel invånare som röker dagligen

Andelen norrbottningar som röker dagligen har minskat för båda könen. För kvinnor ligger andelen på 8,5 procent (7,3 procent i riket) och för männen ligger andelen på 5,8 procent (7 procent i riket).

Andel invånare med övervikt/fetma

Norrbotten har högre andel invånare med övervikt eller fetma. För kvinnor ligger andelen 51,0 procent (45,1 procent i riket) och för männen 60,4 procent (57,6 procent i riket). För kvinnorna i Norrbotten har övervikt/fetma ökat jämfört med förra mätningen, medan andelen minskat bland Norrbottens män.

Andel med alkoholriskbruk

Med alkoholriskbruk menas att dricka alkohol på ett sådant sätt att man riskerar fysiska, psykiska och sociala konsekvenser, vilket motsvarar en hög veckokonsumtion eller en intensivkonsumtion varje månad. I Norrbotten har andelen med alkoholriskbruk minskat för både kvinnor och män. För kvinnor ligger andelen på 9,8 procent (13,1 procent i riket) och andelen med alkoholriskbruk bland män är 16,9 procent (19,6 procent i riket).

Självskattad god hälsa i befolkningen

Andelen norrbottningar som upplever sitt hälsotillstånd i stort som bra eller mycket bra minskar. För kvinnorna ligger andelen på 65 procent (74 procent i riket) och för männen 68 procent (69 procent i riket). Mönstret att en lägre andel bland kvinnor upplever ett gott hälsotillstånd jämfört med män kvarstår.

Andel elever åk 9 med grundläggande behörighet till gymnasiet

Andelen elever i åk 9 som är behöriga till gymnasiets yrkesprogram är högre i Norrbotten än riksgenomsnittet och ökar dessutom. Andelen för flickorna är 88,5 procent (85,8 procent i riket) och för pojkarna 84,3 procent (82,9 procent i riket).

Andel kariesfria 19-åringar

Bland 19-åringarna ökar andelen kariesfria bland kvinnor, 72 procent, medan andelen bland män minskar, 62 procent. Jämfört med den senast tillgängliga statistiken för riket från 2017 är resultat för kvinnor i nivå med riksgenomsnittet medan det för män är sju procentenheter lägre.

Strategiskt mål: Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten

FRAMGÅNGSFAKTOR: SAMVERKAN MED KOMMUNERNA GÄLLANDE KULTURPLANENS GENOMFÖRANDE

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal av länets kommuner som har överenskommelse med Region Norrbotten om kulturplanens genomförande	RUN	3	▲	→

Samarbete med kommunerna för Norrbottens kulturutveckling

Det systematiska arbetet med dialoger med kommunerna om relevanta kulturfrågor kopplat till regional kulturutveckling har fortlöpt under 2019, bland annat genom Regionala utvecklingsnämndens kommundialoger som utgått från den regionala utvecklingsstrategin. 2019 har också tre kommun- och regionträffar genomförts där uppföljning av arbetet med kulturplanens utvecklingsinsatser diskuterats tillsammans med aktuella kulturfrågor.

Region Norrbotten har beslutat att inte arbeta vidare med frågan gällande överenskommelser för kulturplanens genomförande med kommunerna.

Strategiskt mål: Goda livsvillkor och jämlik hälsa som grund för ett attraktivt Norrbotten

FRAMGÅNGSFAKTOR: ETT AKTIVT ARBETE MED ETT KOMMUNIKATIONSKONCEPT FÖR NORRBOTTEN

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Aktivitet: Ta fram ett kommunikationskoncept för Norrbotten	RUN	Säkerställa att kommunikationskonceptet är etablerat	●	-

Kommunikationskoncept för Norrbotten

Region Norrbotten har tagit initiativ till samordnande kommunikation för Norrbotten. Ett kommunikationskoncept som kallas Here you are, har arbetats fram och testats i samband med Norrbotten i Almedalen. Kommunikationskonceptet ska bygga stolthet, förmedla kunskap och berättelser om länets förutsättningar och attraktivitet och arbetet med spridning startar under 2020.

Konceptet ska kunna användas av många aktörer, till exempel av kommuner vid marknadsföring av kommunen som en attraktiv boendeort. Inflyttningsnettot för Norrbotten 2018 (siffror för 2019 saknas i skrivande stund) visar på plus 40 personer Det är ett resultat av att det kommer färre nyanlända till Sverige och därmed Norrbotten. Antalet arbetstillfällen i Norrbotten ökar samtidigt som länet har demografiska utmaningar med få födslar och en allt större andel över 65 år.

Norrbottningarnas förtroende stabilt för hälso- och sjukvården i helhet

En bra hälso- och sjukvård är en viktig faktor för ett attraktivt Norrbotten. Hälso- och sjukvårdsbarometern är en nationell undersökning som visar befolkningens attityder, förväntningar och erfarenheter när det gäller hälso- och sjukvård på lokal och nationell nivå.

Andel norrbottningar som uppger stort eller ganska stort förtroende för hälso- och sjukvården som helhet inom Region Norrbotten ligger stabilt för de senaste åren. Ingångsvärdet för år 2017 var 55 procent, 2018 uppgav 54 procent stort/ganska stort förtroende, och för 2019 ökade andelen något till 56 procent. Ingen skillnad finns mellan kvinnor och män. I riket uppgav 61 procent respektive 60 procent ett stort/ganska stort förtroende som helhet för åren 2018 respektive 2019.

Tydligt regionalt ledarskap

FRAMGÅNGSFAKTOR: BESLUT PÅ NATIONELL OCH EU-NIVÅ SKA VARA GYNNSAMMA FÖR NORRBOTTEN

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Följa ärenden till regionstyrelsens internationella beredning	RS	Följa utvecklingen		→
Aktivitet: Följa genomförandet av verksamhetsplanen för Stockholmskontoret	RUN	Säkerställa att verksamheten är etablerad		-

Mötesplatser för samsyn, samhandling och kunskapsspridning

Det regionala ledarskapet handlar om att leda och samordna aktörer i rätt riktning för att skapa goda förutsättningar för medborgarna och Norrbottens utveckling. Som grund ligger den regionala utvecklingsstrategin för Norrbotten 2030 med sin vision, mål och insatsområden men även länstransportplanen, innovationsstrategin och kulturplanen. Regionen ska som regionalt utvecklingsansvarig tillhandahålla arenor för mötesplatser för att nå samsyn och samhandling, sprida kunskap om Norrbottens förutsättningar och nätverk och erfarenhetsutbyte.

Regionala utvecklingsnämnden beslutade i september att regionen ska verka på en internationell mötesplats för arktiska frågor (t.ex. Arctic Frontiers i Tromsö), utveckla Arctic Talks i samband med Jokkmokks marknad, anordna en regional utvecklingskonferens på olika platser i Norrbotten samt tillhandahålla Norrbottensarenan på Almedalen så länge intresse finns.

Norrbotten i Almedalen

Regionens närvaro under Almedalsveckan syftar till att påverka och få genomslag i nationella beslutsprocesser som är avgörande för länets utveckling.

2019 samordnade Region Norrbotten en mötesplats under tre dagar – Norrbottensarenan – där länets aktörer kunde hyra en plats för ett påverkansarbete. Där fördes samtal om viktiga frågor för länets utveckling under tre dagar. Med beslutsfattare som riksdagsledamöter, generaldirektörer och forskare Andelen externa besökare uppskattades till 64 procent. Samtliga seminarier direktsändes och kan ses i efterhand på www.norrbotten.se/almedalen.

Tolv påverkansfrågor

2019 beslutade regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden att prioritera tolv nationella påverkansfrågor inom områdena

- Förutsättningar att genomföra regionens uppdrag
- Uppdrag och mandat som regionen bör ha
- Hur tillväxtvillkor och investeringar kan främjas.

Tio av frågorna berör nämndens ansvarsområde. Genom omvärldsbevakning och deltagande i strategiska forum har Region Norrbotten fått fler att ställa sig bakom våra påverkansfrågor. Att göra gemensam sak med regioner i närområdet har visat sig vara gynnsamt.

Genom att bemanna Stockholmskontoret med en strateg får regionen en nationell närvaro, kunskap om beslutsprocesser på nationell nivås amt möjlighet att skapa och underhålla kontakter med nationella aktörer.

Just nu pågår en nationell utredning om strandskyddet. Region Norrbotten deltar som enda region i utredningens expertgrupp.

Internationell samordning och tagna positioner

Regionen deltar i olika internationella nätverk och organisationer för att kunna påverka internationella och EU-frågor av betydelse för länets utveckling. Samordningen sker i den internationella beredningen som samlar förtroendevalda med internationella uppdrag.

Region Norrbotten har även ordförandeskapet i nätverket Northern Sparsely Populated Areas och AER:s kommitté för regional utveckling och det ger regionen möjlighet att påverka vilka frågor som sätts på agendan och att kunskap om Norrbottens förutsättningar synliggörs. Under 2019 har frågan om EU:s sammanhållningspolitik inför nästa programperiod 2021-2027 dominerat. För Norrbotten tillsammans med övriga norrlandslän handlar det om att säkerställa att gleshetsallokeringen, som denna programperiod ger Norrbotten och Västerbotten ungefär en miljard extra i stöd, ska bibehållas. Andra för regionen viktiga internationella frågor är att ge en nyanserad bild av vikten av ett aktivt skogsbruk och hållbar utveckling i Arktis. Under senare år har betydelsen av Norrbottens geografiska läge ökat i korrelation med omvärldens ökade intresse för Arktis. Region Norrbotten fick möjligheten att summera EUs årliga Arctic future symposium i Bryssel i november 2019.

Verktyg i regionens internationella arbete är Europaforum Norra Sverige och Norrbottens och Västerbottens gemensamma Brysselkontor North Sweden European Office. Region Norrbotten ansvarar från 2019 för Europaforums sekretariat. Under 2019 fick Västernorrland och Jämtland Härjedalen erbjudande att ingå i North Sweden European office. Det innebär att Europaforum Norra Sverige och Brysselkontoret har samma geografi från 2020.

Medborgare

Perspektivet MEDBORGARE beskriver de viktigaste målsättningarna för Region Norrbottens verksamheter för att medborgarna ska få sina behov tillgodosedda och leda till det bästa livet och den bästa hälsan.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Strategiskt mål		Framgångsfaktor
Goda och hållbara rese- och transportmöjligheter (RUN)	●	En infrastruktur som möter dagens och morgondagens behov (RUN)
		En väl fungerande kollektivtrafik (RUN)
Ett rikt och brett kulturliv (RUN)	■	Tillgång till fysiskt och digitalt kulturutbud med bredd och spets (RUN)
		Mottagarkapacitet i kommunerna (RUN)
Stöd att främja hälsa (RS)	●	Insatser som kompenserar för ojämlik hälsa (RS)
		Generella insatser för att förebygga ohälsa (RS)
En god, jämlik och samordnad vård (RS)	●	God samverkan (RS)
		Hög tillgänglighet och effektiva flöden (RS)
		God koordinering av vård (RS)

Goda och hållbara rese- och transportmöjligheter

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet inte är helt uppfyllt men att de aktiviteter som har påbörjats bidrar till att målen kan uppfyllas på längre sikt. Goda och hållbara rese- och transportmöjligheter förutsätter en infrastruktur som möter dagens och morgondagens behov. Det handlar om långa och komplexa processer på EU-, nationell och regional nivå. Steg tas kring Norrbotniabanan som i förlängningen bidrar till en infrastruktur som möter dagens och morgondagens behov. Starten av pendeltågstrafik mellan Boden och Luleå utvecklar kollektivtrafiken. Den förväntade elektrifieringen av järnvägen på finska banan kan skapa förutsättningar för större marknadsandelar för den kommande persontrafiken på Haparandabanan.

Ett rikt och brett kulturliv

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet är uppfyllt då genomförda och påbörjade aktiviteter gett bra resultat. Insatser som gjorts för ökad tillgång till kultur med bredd och spets har gett önskat resultat med fler besökare. Digitalisering och användning av nya kanaler bidrar till ökad tillgänglighet och att nya målgrupper nås.

De långsiktiga satsningarna för att stärka arrangörsledet som har genomförts i hela länet har gett resultat. Temaåret Kulturarv för alla sinnen har bidragit till att främja kulturarvets roll som en av hörnstenarna i den kulturella mångfalden. Kulturplanen bidrar till samsyn mellan aktörer.

Stöd att främja hälsa

Den sammanfattande bedömningen av måluppfyllelsen är att

målet är delvis uppfyllt. Flertalet av regionens insatser är genomförda eller på god väg utifrån handlingsplanen med de 118 hälsofrämjande insatserna för en jämställd och jämlik hälsa. Under 2019 har ett särskilt fokus varit på analys av hbtq+ personers psykiska hälsa. Under 2019 har också en mötesplats för unga hbtq+ personer startats i Luleå. Dessutom har flera insatser för att främja hälsa i en utsatt grupp eller länsdel fortsatt, bland annat genom metoden MHFA (Mental Health First Aid) för att förebygga psykisk ohälsa och självmord. Andra insatser har riktats mot negativa maskulinitetsnormer genom utbildning i verktyget ”Machofabriken”.

Kartläggningen av norrbottningarnas hälsa genom de återkommande undersökningarna ”Hälsa på lika villkor” och elevhälsosamtalen i skolan bidrar till kunskapsunderlag till det fortsatta arbetet för likvärdiga förutsättningar för god hälsa i hela länet och för alla befolkningsgrupper.

Norrbottens hälsosamtal utgör en mer generell insats för att förebygga ohälsa och förbättra levnadsvanor. Där är hälsocentralerna på väg att uppfylla målet om 25 procents deltagande i respektive åldersgrupp. Deltagandet är högst bland 50- och 60-åringar.

En god, jämlik och samordnad vård

Den samlade bedömningen är att det strategiska målet delvis är uppnått. Resultaten har förbättrats för flera av styrmåtten och målen för året uppnås inom två av fyra områden. De största utmaningarna finns fortsatt inom tillgänglighetsområdet.

De oplanerade återinskrivningarna har minskat och når målet för 2019 för både män och kvinnor. Andelen utskrivningsklara patienter på sjukhus har minskat något jämfört med 2018 men är fortfarande högre än målet. Dock har antalet dagar då utskrivningsklara patienter är kvar på sjukhus fortsatt att minska. Andelen patienter inom palliativ vård som har en dokumenterad behandlingsstrategi har fortsatt öka och överskrider målet för året. tillgängligheten till hälso- och sjukvården följs på flera områden och resultaten för 2019 visar att stora utmaningar kvarstår. Väntetiderna till läkarbesök och åtgärd inom specialiserad vård samt till barn- och ungdomspsykiatrin är särskilt angelägna förbättringsområden. När det gäller medicinsk bedömning inom tre dagar är dock resultatet klart bättre än rikssnittet. Även tillgängligheten i folktandvården för barn och unga visar goda resultat.

Strategiskt mål: Goda och hållbara rese- och transportmöjligheter

FRAMGÅNGSFAKTOR: EN INFRASTRUKTUR SOM MÖTER DAGENS OCH MORGONDAGENS BEHOV

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Aktivitet: Följa arbetet med att etablera pendeltågstrafik i Norrbotten.	RUN	Säkerställa progress		-
Aktivitet: Följa arbetet med Botniska korridor-projektet som bedriver påverkansarbete för att norrlandskusten ska kunna ha en kustnära järnväg	RUN	Säkerställa progress i arbetet		-

Förlängning av stomnätskorridoren Skandinavien – Medelhavet skapar förutsättningar för infrastrukturinvesteringar i norra Sverige

Norrbotnibanan är den mest prioriterade infrastruktursatsningen för Norrbotten. 2018 skedde byggstarten för första sträckan norrut från Umeå och den svenska regeringen skickade en förfrågan till EU-kommissionen om att inkludera Botniska korridoren i stomnätskorridoren Skandinavien – Medelhavet. Kommissionens förslag är att förlänga korridoren längst Norrlandskusten, vidare till Narvik via Malmbanan samt via Haparandabanan till Haparanda/ Torneå och till Uleåborg i Finland. Samtidigt föreslås korridoren NorthSea-Baltic förlängas från Helsingfors och till Luleå hamn. Detta var ett viktigt besked för flera infrastrukturprojekt i norra Sverige.

Detta möjliggjorde EU:s beslut 2019 om finansiering, standardisering och digitalisering av Malmbanan med ERTMS som är EU-standard och betyder att när hela systemet är utbyggt kommer hela EU-områden ha samma typ av signalsystem vilket i sin tur gör det enklare att använda gränsöverskridande järnvägstransporter.

Elektrifiering av finsk järnväg ska länka samman två tågsystem

Den finska regeringen har avsatt medel till elektrifiering av järnvägen mellan Kemi och Torneå/Haparanda. Satsningen har stor betydelse för norra Sveriges arbete med Botniska korridoren. Satsningen skapar även möjligheter för persontrafiken på Haparandabanan då två tågsystem kan länkas ihop trots olika spårvidd.

Norrbotniabanans infart till Luleå diskuteras

2019 har Norrbotniabanans infart till Luleå diskuterats. Trafikverket föreslår i sin utredning ett västligt alternativ vilket skulle innebära en säcklösning och att tågen inte går förbi flygplatsen. Luleå kommun har tillsammans med andra aktörer, däribland även regionen, förespråkat en östlig infart förbi flygplatsen. Den lösningen förutsätter en passage över fjärden där en bro riskerar att skapa problem för sjöfarten. Trafikverket har i dagsläget inget uppdrag att utreda åtgärder för sjöfarten för att möjliggöra ett östligt alternativ.

Regionen förespråkar ett centrumläge för ny järnvägsstation i Kiruna

2019 aktualiserades frågan om lokaliseringen av en ny järnvägsstation i Kiruna. I samband med stadsomvandlingen utreder Trafikverket möjliga lägen.

Regionen har under 2018 tillsammans med länsstyrelsen, Norrbottens Kommuner och Regionala kollektivtrafikmyndigheten ställt sig bakom Kiruna kommuns vilja och ambition om ett centrumnära läge för ny järnvägsstation.

Pendeltåg mellan Boden och Luleå startade

I april 2019 startade pendeltågstrafik mellan Boden och Luleå. Det finns elva dubbelturer mellan Boden och Luleå varje vardag. Sex stycken med fordonet X11 (benämns pendeln) och fem med tåget som fortsätter till Umeå respektive Kiruna.

Statistik från tågoperatören VY (f.d. Tågkompaniet) visar att antalet som reser kollektivt (buss och tåg) mellan Boden och Luleå har ökat 2019 jämfört med 2018. Etableringen av pendeltrafiken kräver uthållighet då det handlar om att ändra människors resvanor. För att underlätta för pendlarna har ett kort som gäller för buss och tåg för Boden/Luleå införts.

Antalet resenärer med tågpendeln 2019 redovisas i diagrammet. Antalet resenärer vid semester och skolledighet är lägre för både buss och tåg.

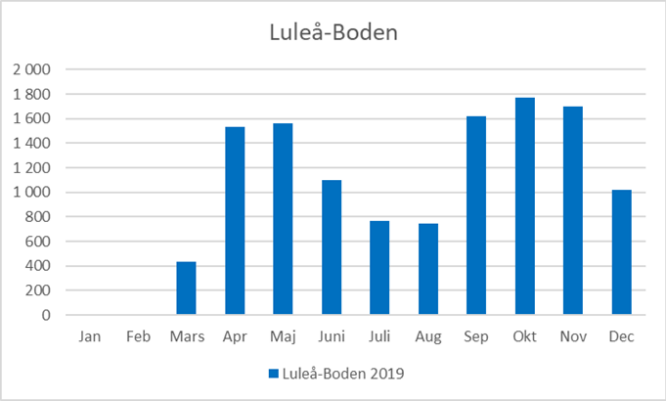

Strategiskt mål: Goda och hållbara rese- och transportmöjligheter

FRAMGÅNGSFAKTOR: EN VÄL FUNGERANDE KOLLEKTIVTRAFIK

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Kollektivtrafikbarometerns Nöjd Kundindex (NKI): andel instämmande i frågan om sammanfattande nöjdhet med kollektivtrafiken i Norrbotten (buss)	RUN	Öka	▲	↓
Aktivitet: Följa arbetet med projektet flygbil för ökad tillgänglighet till/från Stockholm samt till/från internationella städer från deltagande kommuner.	RUN	Säkerställa progress	■	-

Kollektivtrafikens utveckling i Norrbotten

Villkoren för kollektivtrafik i ett län som Norrbotten har särskilda utmaningar. Kollektivtrafikens marknadsandelar[1] i Norrbotten är 12 procent för 2019. Andelen har ökat sedan 2018 då den var 10 procent men når inte målet för 2019 på 13 procent.

[1] Marknadsandelen beräknas som andelen resor med Kollektivtrafik (linjelagd buss, spårvagn, tunnelbana, pendeltåg, tåg och båt) och taxi av det totala antalet resor med

Marknadsandelen för kollektivtrafik är klart högre bland personer som bor i städer jämfört med dem som bor på landsbygden. Den är även högre bland kvinnor jämfört med män och minskar med stigande ålder. Marknadsandelen är högst i den yngsta åldersgruppen och lägst i den äldsta åldersgruppen.

Även gällande sysselsättning är marknadsandelen olika för olika grupper. Högst är den bland studerande och lägst bland pensionärer och föräldralediga, 65 procent respektive 20 och 21 procent. Norrbotten är ett stort län med långa avstånd mellan många orter. Förutom Luleåregionen som inkluderar Piteå, Älvsbyn, Boden, Luleå och Kalix, är varje kommun sin egen arbetsmarknadsregion.

Flygbilen kraftigt försenad

För att öka tillgängligheten för kommuner som har brister i interregional tillgänglighet startades 2016 ett treårigt försök till anropningsstyrd anslutningstrafik till Luleå Airport från Jokkmokk, Älvsbyn, Övertorneå och Haparanda. Försöket finansierades av regionen, berörda kommuner och Trafikverket och föll väl ut med goda tillgänglighetseffekter.

Regionen och kommunerna beslutade att fortsätta utveckla flygbilen tillsammans med Trafikverket. På grund av Trafikverkets beslutsmöjligheter för finansiering av projekt under 2019, upphörde trafiken 30 september. I slutet av 2019 kom besked att Trafikverket avser återuppta trafiken under 2020.

Strategiskt mål: Ett rikt och brett kulturliv

FRAMGÅNGSFAKTOR: TILLGÅNG TILL FYSISKT OCH DIGITALT KULTURUTBUD MED BREDD OCH SPETS

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal projekt inom regionala kulturverksamheter som utvecklar digital tillgänglighet	RUN	Öka	■	↑

Kulturarv för alla sinnen- Kulturarvsåret 2019

Som en förlängning av det europeiska kulturarvsåret 2018 utnämndes 2019 till ett regionalt temaår för kulturarv i Norrbotten ”Kulturarv 2019”. Under 2019 genomfördes en stor mängd aktiviteter och evenemang i Norrbotten kopplat till temaåret. Dessa synliggjordes bland annat via den särskilt framtagna webbaserade Kulturarvskalendern.

Region Norrbotten arbetade aktivt med att driva och stötta arbetet genom att avsätta personella resurser, uppdra till kulturinstitutioner och organisationer med verksamhetsbidrag att arbeta med kulturarvsområdet samt prioritera projekt med koppling till kulturarv vid fördelning av projektmedel. Genom de 22 projekt som beviljades medel från den särskilda utlysningen genomfördes aktiviteter i nära samtliga kommuner i Norrbotten.

Stort fokus på digitalisering 2019

Region Norrbottens kulturverksamheter har arbetat aktivt med digitalisering under 2019. Bland annat har Norrbottens museum påbörjat ett arbete för att

Kollektivtrafik, taxi, bil (förare och passagerare) samt moped/MC. Källa: Kollektivtrafikbarometern.

undersöka hur användning av 3D-teknik kan implementeras inom verksamheten. Ambitionen är att utveckla nya metoder för pedagogiskt arbete, särskilt mot barn och unga och med ett brett tillgänglighetsperspektiv. Norrbottens museum har även satsat på att slutföra pågående donationsärenden med registrering och katalogisering. För digitalisering av ljud har Arkivcentrum initierat ett digitaliseringsarbete av kassettband och rullband. Norrbottens museums kulturmiljöblogg och kulturarvspodd är exempel på nya verktyg för förmedling av kunskap, forskning, samlingar, arkiv och externa samarbetspartners arbete.

Norrbottensmusiken har fortsatt att tillgängliggöra noter och ljudfiler digitalt i pedagogiska projekt. Verksamheten har också ökat filmningen av sina produktioner för visning på Youtube, sociala medier och för dokumentation.

Regionbiblioteket har arbetat vidare med det treåriga projektet Digitalt först med användaren i fokus, som är en kompetens- och utvecklingsnod för folkbibliotekens digitala kompetenslyft. I Regional plan för läsfrämjande 2020-2022 som tas fram för biblioteken i Norrbotten är den digitala biblioteksanvändaren fortsatt en prioriterad målgrupp. Projektet Polarbibblo.se - centrum för barns berättelser och skapande på meänkieli, samiska språk och svenska, startade i början av året och ska arbeta för att erbjuda fler barn i landet en plats för berättelser och skapande.

Antal besökare i regional kulturverksamhet

Uppföljningen av antal besök baseras på statistik från kalenderåren 2017 och 2018. De fysiska besöken har ökat i kulturinstitutionerna och de med kommunerna gemensamma verksamheterna. Särskilt Norrbottens museum och Norrbottensmusiken visar på en tydlig ökning på 16-17 procent. Norrbottensmusiken erbjöd rekordmånga produktioner för barn och unga och Norrbottens museum ökade antalet programaktiviteter från 72 till 182, där aktiviteter som riktade sig till barn och unga ökade kraftigt från 23 till 100. Öppethållande på onsdagskvällar på Norrbottens museum har gett ökad tillgänglighet för målgrupper som inte kan komma dagtid.

I statistiken för webbesök ingår Norrbottens museums och Regionbibliotekets webbsidor. Samtliga har ökat antalet visningar där barn- och ungdomslitteratursidan polarbibblo.se står för den enskilt största ökningen med 45 procent fler visningar. Ökningen kan bland annat tolkas som ett resultat av Regionbibliotekets aktiva arbete kopplat till sidan, som Poesimelodi och läslovsaktiviteter. Även Norrbottens museums kulturmiljöblogg har ökat antalet visningar och besökare stort. Regelbundna uppdateringar bedöms ha bidragit till den positiva besöksutvecklingen.

Statistiken över fysiska besök för verksamheter som är samfinansierade med kommunerna visar på en ökning, men ökningen kan främst härledas till att ingångsvärden saknades för ett antal verksamheter. Även webbesök för de med kommunerna samfinansierade verksamheter saknas 2017 så resultaten för 2018 är därför svårbedömda. Verksamheterna själva bedömer att webbesöken har ökat, bland annat som ett resultat av ökad marknadsföring.

Strategiskt mål: Ett rikt och brett kulturliv

FRAMGÅNGSFAKTOR: MOTTAGARKAPACITET I KOMMUNERNA

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal insatser som utvecklar och stärker arrangörsledet	RUN	3	■	↑

Aktiviteter för att stötta arrangörer i Norrbotten

Hösten 2019 startade det delvis av Region Norrbotten finansierade projektet Arrangörer i Norr. Projektet har bland annat etablerat ett digitalt forum för arrangörer för att skapa förutsättningar för olika samarbeten som till exempel tillfällen att framträda, underlätta för arrangörer att dela kostnader och samordna turnéer, hitta nya samarbetsparter och tipsa om olika arrangörsfrämjande evenemang, utbildningar och mötesplatser. Projektet vänder sig till aktörer i Norrbottens samtliga kommuner och har ett tydligt mål att ha deltagare från alla kommuner i länet under projektperioden.

Norrbottensmusiken har i många år arbetat med att stötta lokala arrangörer. Bland annat erbjuds en utbudsdag för nätverkande och praktiska arrangörsfrågor där kommande program presenteras. 2019 år höll också Dans i Nord för första gången en utbudsdag för arrangörer. Norrbottensmusiken har länge arbetat målmedvetet med arrangörsavtal, något som fler verksamheter börjar visa intresse för som föregångsmodell och som arbetsmetod.

För att främja återväxten inom arrangörsledet erbjuder Region Norrbotten stödet ”Snabba Ryck”. 2019 beviljades 22 unga arrangörer från sju kommuner i Norrbotten stöd.

2019 tog Region Norrbotten tillsammans med de fyra nordligaste regionerna, Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland initiativ till att utveckla samverkan på interregional nivå gällande arrangörsfrågor, genom framtagning av det kulturpolitiska positionspapperet "Kultur i Norr".

Strategiskt mål: Stöd att främja hälsa

FRAMGÅNGSFAKTOR: INSATSER SOM KOMPENSERAR FÖR OJÄMLIK HÄLSA

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019		Måluppfyllelse	Utveckling
Skillnad i självskattad hälsa mellan kommunen med lägst respektive högst värde	RS	Minska skillnad	M	▲	→
			K	▲	→

Kartläggning av ojämlik hälsa samt levnadsvanor i länet

Kunskap om ojämlikhet i hälsa och levnadsvanor är grunden för Region Norrbottens arbete med folkhälsa. Norrbotten deltar vart fjärde år i den nationella enkäten ”Hälsa på lika villkor”. I enkäten får respondenten bland annat uppge hur den själv bedömer sitt allmänna hälsotillstånd. Skillnaden i självskattad hälsa mellan kommunerna med lägst respektive högst värde har inte minskat mellan mätningarna 2014 och 2018. 2014 var skillnaden 14 pro-

centenheter för män och 19 procentenheter för kvinnor i kommunjämförelserna. 2018 är det fortfarande 14 procentenheters skillnad för män och drygt 18 procentenheter för kvinnor.

Insatser som är riktade för att särskilt främja hälsa i en utsatt länsdel eller grupp

Under 2019 har ett antal insatser genomförts riktade för att särskilt främja hälsa i utsatta länsdelar eller befolkningsgrupper.

Samers hälsa

En strategi för samisk hälsa har antagits under hösten 2019. Målet är att skapa en god och jämlik hälsa samt en vård på lika villkor för urfolket samer. Detta ska ske bland annat genom att utbilda anställda inom hälso- och sjukvården, utveckla nya metoder för att språk och kulturanpassa hälso- och sjukvården samt verka för upprättandet av ett nationellt centrum för samisk hälsa. Beslut har även tagits om inrättandet av en samisk resursenhet på Jokkmokks hälsocentral med uppdrag att samordna resurser och stödja verksamheterna i ovanstående arbete.

Maskulinitetsnormer

Sveriges kommuner och regioner, SKR, lyfter förebyggande arbete av skadliga maskulinitetsnormer som en viktig del i arbetet mot psykisk ohälsa och suicid bland pojkar och män. Region Norrbotten har i samarbete med organisationen MÄN och Norrbottens idrottsförbund/SISU utbildat personal och aktörer från civilsamhället som möter barn och unga i metodmaterialet ”Machofabriken”. Det är ett verktyg för att tillsammans med unga i åldern 13-25 utforska och diskutera normer kopplat till manlighet. Utbildning hölls under hösten på ett flertal orter och hade deltagare från 12 av länets kommuner, bland annat från ungdomsmottagningar, elevhälsa och socialtjänst.

Suicidprevention

För att stärka upp det suicidpreventiva arbetet har personal från hälsocentraler, ungdomsmottagningar, Folkhälsocentrum och civilsamhället utbildats till instruktörer inom den evidensbaserade metoden MHFA (Mental Health First Aid). Utbildningen tillhandahålls av Nationellt centrum för suicidprevention och ger behörighet att leda kurser i första hjälpen med inriktning psykisk hälsa för personalgrupper eller allmänheten. Instruktörerna kommer att ha särskilt fokus på grupper med högre risk för psykisk ohälsa och suicid, exempelvis HBTQ-personer och Norrbottens samiska befolkning. Totalt har 18 stycken instruktörer utbildats under år 2019.

Mötesplats för unga hbtq och personer och stärkt kompetens i länet

Folkhälsocentrum har under flera år arbetat med att stärka hälsa och levnadsvillkor för hbtq+ personer. Under 2019 har en särskild satsning har genomförts med avstamp ur statsbidrag från Socialstyrelsen.

Det har handlat om att svara på de behov hos målgruppen som framkom i den studie som genomfördes 2018; ”HBTQ, psykisk hälsa och suicidprevention” där många unga hbtq+ personer bland annat lyft fram att de upplever ensamhet och isolering. Under 2019 har därför en mötesplats för unga hbtq+ personer startat i samarbete med Folkhälsocentrum, Luleå ungdomsmottagning och RFSL Luleå och norra Norrbottens län. Det har också pågått kompetenshöjande arbete med fokus på att stärka professioner som möter unga med könsdysfori samt stärkt samarbete med könsidentitetsmottagningen (KIM) i Umeå.

Utöver det har ett arbete dragits igång med att kartlägga professioner i Norrbotten som möter målgruppen hbtq+ personer inom hälso- och sjukvården för att stötta upp dessa där det behövs med både utökad kompetens och möjlighet till mer, gemensamt arbete.

Strategiskt mål: Stöd att främja hälsa

FRAMGÅNGSFAKTOR: GENERELLA INSATSER FÖR ATT FÖREBYGGA OHÄLSA

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel som deltagit vid hälsosamtal i primärvård av 30-, 40-, 50-, 60-åringar i befolkningen	RS	25 %	●	↑

Hälsopolitiskt åtgärdbar dödlighet

Hälsopolitiskt åtgärdbar dödlighet avser diagnoser och dödsorsaker som anses möjliga att påverka med bredare hälsopolitiska insatser, som till exempel kampanjer för rökavvänjning och förbättrade alkoholvanor. De diagnoser och dödsorsaker som ingår i denna indikator är lungcancer, cancer i matstrupe, levercirros och motorfordonsolyckor. Indikatorn visar antalet hälsopolitiskt åtgärdbara dödsfall per 100 000 invånare i åldern 1-79 år.

Generellt är dödligheten bland män är större än bland kvinnor och lägre för de med eftergymnasial utbildning, jämfört med för övriga. I Norrbotten har den hälsopolitiskt åtgärdbara dödligheten minskat för män mellan år 2006 och 2017 från 51,9 till 39,0 procent (från 61,8 procent till 46,1 procent i riket). För samma period har dödligheten för kvinnor minskat från 36,1 procent till 34,4 procent (från 37,2 procent till 35,9 procent i riket). Norrbotten har därmed en lägre dödlighet i dessa diagnoser/dödsorsaker jämfört med genomsnittet för riket.

Norrbottens hälsosamtal

För att öka kännedomen om Norrbottens hälsosamtal fick alla som fyllde 30, 40, 50 och 60 år i Norrbotten ett vykort i början av året med information om att de var välkomna på ett hälsosamtal på den hälsocentral de är listade på. Ytterligare insatser för att öka kännedomen om hälsosamtalen har gjorts i form av filmkampanjen ”Kurt och spöket”. Filmen har under hösten visats på TV3, TV4 och Kanal 5 samt på sociala medier.

Nytt för 2019 är att deltagarna fyller i formuläret via 1177 och att inbjudningarna automatiskt skickas ut via webbenkätverktyget, vilket minskar det administrativa arbetet för hälsocentralerna. I och med den utveckling som gjorts i webbenkäten under 2018 kan från och med 2019 även andelen inbjudna personer i varje åldersgrupp följas. Av antalet personer i de fyra åldersgrupperna 12 336 personer har 42 procent fått en inbjudan. Flest inbjudningar har gått ut till 60 åringar. Av hälsocentralerna har fem stycken bjudit in mellan 70-100 procent i samtliga åldersgrupper, fem hälsocentraler har motsvarande procent för tre åldersgrupper.

Av alla som fått inbjudan till hälsosamtal har 47 procent deltagit i ett hälsosamtal. Det högsta deltagandet är bland 50- och 60-åringarna (58 procent respektive 59 procent). Bland inbjudna 30-åringar tackade 60 procent nej till hälsosamtal.

Målet för 2019 är minst 25 procent genomförda hälsosamtal i samtliga åldersgrupper. Under 2019 har 18 procent av målgruppen deltagit vid ett journalfört hälsosamtal vilket är en ökning jämfört med 2018 då andelen var 12 procent. Andelen genomförda hälsosamtal är högst i åldersgruppen 60 år där 25 procent av befolkningen deltagit i ett hälsosamtal. För 50-åringarna är andelen 22 procent medan 30- och 40 åringar ligger på 10 respektive 13 procent.

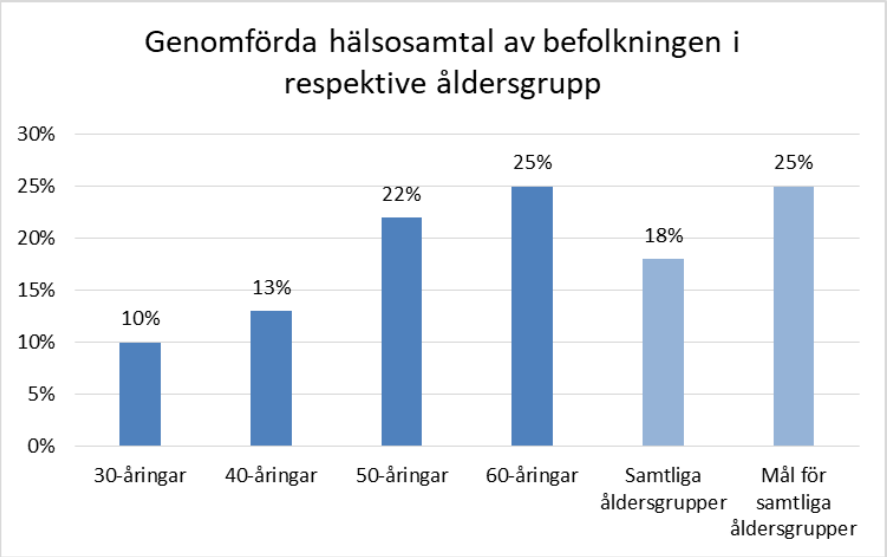

Strategiskt mål: En god, jämlik och samordnad vård

FRAMGÅNGSFAKTOR: GOD SAMVERKAN

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019		Måluppfyllelse	Utveckling
Andel av vårdtillfällen där patienter varit utskrivningsklara >1 dygn (vtf i primärvård, psykiatri, somatik)	RS	7 %		▲	↓
Oplanerade återinskrivningar inom 30 dagar för personer 65 år eller äldre (%)	RS	20 %	M	■	↑
Oplanerade återinskrivningar inom 30 dagar för personer 65 år eller äldre (%)	RS	19 %	K	■	↑

Oplanerade återinskrivningar för personer 65 år och äldre

Oplanerade återinskrivningar inom 30 dagar efter utskrivning från sjukhus är ett mått som delvis påverkas av hur väl samverkan sker inom och mellan huvudmännen för framförallt multisjuka patienter med stora vårdbehov. Under 2019 var andelen oplanerade återinskrivningar för målgruppen 17 procent för

kvinnor och 18 procent för män, vilket innebär att målen för 2019 uppnåtts. För att minska återinskrivningarna ytterligare behöver arbetssättet med förstärkt utskrivning inom slutenvården och samarbetet mellan regionen och kommunens hemtjänst och hemsjukvård fortsätta utvecklas.

Utskrivningsklara patienter

Primärvården har en central roll i samordningen av vård, stöd- och omsorg till patienter efter utskrivning från sjukhus. Kommunens kapacitet att ta hem patienter i behov av insatser som stöd i hemmet, korttidsvård samt särskilt boende är av stor betydelse för vårdkedjan.

Andelen vårdtillfällen där patienten varit utskrivningsklar mer än ett dygn uppgick till 9,9 procent under perioden, vilket är något lägre jämfört med 2018 men sämre än årets mål på 7 procent. Det totala antalet dagar som inlagda patienter varit utskrivningsklara uppgick till 8 354 under året vilket är en minskning med 19 procent jämfört med 2018 då det var 10 336 dagar. Både andelen vårdtillfällen samt antalet dagar där patienten varit utskrivningsklar påverkas av hur väl samarbetet fungerar mellan slutenvårdens utskrivande avdelning, socialtjänst, kommunal hälso- och sjukvård samt den regionfinansierade öppna vården.

Strategiskt mål: En god, jämlik och samordnad vård

FRAMGÅNGSFAKTOR: HÖG TILLGÄNGLIGHET OCH EFFEKTIVA FLÖDEN

Styrmått	Styrelse/ nämnd		Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Medicinsk bedömning av legitimerad personal i primärvård inom 3 dagar	RS		100 %	●	↑
Andel patienter som får kontakt med hälsocentralen via telefon samma dag	RS		100 %	●	↑
Andel av patienter som står på väntelista, som väntat 90 dagar eller kortare till första besök hos läkare i specialiserad vård	RS		100 %	▲	↓
Andel av patienter som står på väntelista, som väntat 90 dagar eller kortare på operation/åtgärd inom specialiserad vård	RS		100 %	●	↑
Andel av patienter som står på väntelista, som väntat 30 dagar eller kortare på en första bedömning inom barn- och ungdomspsykiatrin, alla vårdgivarkategorier	RS		100 %	▲	↓
Andel av patienter som står på väntelista, som väntat 30 dagar eller kortare på fördjupad behandling/utredning inom barn- och ungdomspsykiatrin	RS		100 %	●	↑

Styrmått	Styrelse/ nämnd		Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andelen barn och unga som blir undersökta i tid av folktandvården	RS	M	100 %	●	→
Andelen barn och unga som blir undersökta i tid av folktandvården	RS	K	100 %	●	→

Tillgänglig vård

Vårdens tillgänglighet följs upp i relation till vårdgarantins mål för väntetider till kontakt och åtgärd samt utifrån regionens egna mål för tillgänglighet. Måluppfyllnaden mäts i procentandelar och målnivån för samtliga tillgänglighetsmått är 100 procent, med undantag för andelen första bedömningar samt åtgärder som genomförts inom 30 dagar i barn- och ungdomspsykiatrin. Utfallet för 2019 visar att betydande förbättringar krävs inom flertalet områden för att målnivån ska nås. Resultaten redovisas i följande stycken på regionnivå utifrån det genomsnittliga värdet för regionen.

Primärvård

Andelen patienter som har fått en medicinsk bedömning i primärvården inom tre dagar från första kontakt uppgick för 2019 till 91 procent. Telefontillgängligheten mätt som antalet invånare som fått kontakt med primärvården samma dag som kontakt har sökts uppgick till 87 procent i snitt, vilket är relativt oförändrat jämfört med 2018.

Specialiserad vård

Andelen patienter som står på väntelista och väntat 90 dagar eller kortare på ett första läkarbesök uppgick till 58,3 procent vid utgången av december månad. Motsvarande andel väntande till åtgärd inom specialiserad vård uppgick till 76 procent. Andelen nybesök till läkare inom specialiserad vård som genomförts inom 90 dagar var 77 procent, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Andelen genomförda åtgärder inom 90 dagar uppgick till 69 procent i genomsnitt, vilket är lägre än 2018.

Barn- och ungdomspsykiatri

Andelen patienter på väntelista som har väntat 30 dagar eller kortare på en första bedömning i barn- och ungdomspsykiatrin var 41 procent vid utgången av december månad. Det är något sämre än 2018. Motsvarande andel patienter som väntat 30 dagar eller kortare på fördjupad utredning eller behandling var 16 procent, vilket är en förbättring jämfört med 2018. Andelen patienter som har fått en första bedömning inom 30 dagar var 50 procent, vilket är relativt oförändrat jämfört med 2018. Andelen som sedan har fått åtgärd inom 30 dagar var 71 procent, vilket är en klar förbättring sedan 2018.

Folktandvård

Tandvård för barn och unga har högsta prioritet för Folktandvården. För 2019 var andelen barn och unga som har undersökts inom tre månader från planerad tid 99 procent för både pojkar och flickor. Merparten av klinikerna är i tid med undersökningarna, vilket motsvarar samma utfall som föregående år. Gällande kariesfria 19-åringar uppgår andelen till 72 procent för unga kvinnor, vilket är en förbättring, medan en försämring ses hos unga män där andelen kariesfria

uppgick till 62 procent. Folktandvården riskbedömer samtliga patienter för att kunna erbjuda individuella kallelser efter risk att utveckla ohälsa.

Strategiskt mål: En god, jämlik och samordnad vård

FRAMGÅNGSFAKTOR: GOD KOORDINERING AV VÅRD

Styrmått	Styrelse/ nämnd		Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel patienter med palliativ diagnos som har en dokumenterad behandlingsstrategi (%) inklusive privata hälsocentraler.	RS	M	40 %		
Andel patienter med palliativ diagnos som har en dokumenterad behandlingsstrategi (%) inklusive privata hälsocentraler.	RS	K	40 %		

Palliativ vård

Inom palliativ vård är det viktigt att säkerställa informationsöverföring inom och mellan vårdgivare och huvudmän eftersom patientgruppen ofta rör sig mellan olika vårdnivåer. För att säkerställa patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet använder regionen gemensamma journalsökord inom hela organisationen för behandlingsstrategi och brytpunktssamtal. Målet för 2019 är att 40 procent av alla patienter med palliativ diagnos ska ha en behandlingsstrategi dokumenterad i journalen kopplat till det gemensamma sökordet. Utfallet för perioden var 50 procent för kvinnor och 47 procent för män vilket innebär att målet för året uppnåtts. Andelen patienter med dokumenterat brytpunktssamtal kopplat till sökordet var 36 procent för kvinnor och 33 procent för män, vilket är oförändrat jämfört med 2018.

Verksamhet

Perspektivet VERKSAMHET beskriver de viktigaste målsättningarna för Region Norrbottens verksamheter för att kunna bedriva arbete som är inriktat på effektivitet, säkerhet, jämställdhet, jämlikhet och kvalitet i arbetsmetoder och arbetsprocesser.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Strategiskt mål		Framgångsfaktor
Hållbar förnyelse (RS, RUN)	●	Verksamhetsnära forskning och förnyelsearbeten som främjar förbättring (RS)
		Alltid använda digitaliseringens möjligheter i förnyelsearbetet (RS)
		Verksamhetsnära förnyelsearbeten som främjar förbättring (RUN)
En effektiv, säker och hälsofrämjande verksamhet med god kvalitet (RS)	●	Tydlig struktur för kunskapsstyrning (RS)
		Systematiskt arbete med levnadsvanor (RS)
		Hög säkerhetskultur genomsyrar verksamheterna (RS)
Nöjda och delaktiga patienter (RS)	●	En personcentrerad verksamhet där patienter och närstående är medskapare i vård, rehabilitering och utveckling (RS)
Nära vård på nya sätt (RS)	■	Förflyttning mot öppnare vårdformer (RS)
		Nya vårdtjänster med digitala lösningar används (RS)

Hållbar förnyelse

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att målet delvis är uppfyllt. Regionens utvecklingsarbete har en tydlig och sammanhållen riktning med utgångpunkt i strategin Vägen till framtidens hälsa och vård år 2035. En central del är digitaliseringsarbetet som genomförts enligt plan med lansering av nya tjänster som AI-stöd för Folktandvården direkt, införande av teknikstöd för Lättakuten i Piteå och Kiruna, ny ambulansjournal samt mobil självincheckning och betalning. Under året har en samlad struktur med verktyg och metoder för förändrings- och förnyelsearbete tagits fram med beaktande av principerna i vår verksamhetsmodell. Utvecklingen av det regionövergripande ledningssystemet har fortsatt precis som det systematiska etikarbetet som ofta uppmärksammats som ett föredöme nationellt. Antalet forskarutbildade medarbetare inom regionen uppgick till 78 stycken, fem personer har disputerat och 76 vetenskapliga artiklar har publicerats. Detta är en klar ökning jämfört med föregående år.

Regionens roll som regionalt utvecklingsansvarig och vad det innebär i samspelet med kommunerna blir allt tydligare. Dialogerna med kommunerna har gett värdefull kunskap om deras möjligheter och utmaningar och kommer ha betydelse för framtida samarbetsformer och insatser.

En effektiv, säker och hälsofrämjande verksamhet med god kvalitet

Den samlade bedömningen är att det strategiska målet delvis är uppnått. Ledtiderna för vårdförlopp inom cancervården når nästan målnivån. Andelen vårdskador har minskat men är fortfarande högre än målet. Förskrivning av antibiotika är lägre än föregående år men behöver begränsas ytterligare. Tillämpningen av läkemedelsberättelser för patienter 75 år eller äldre uppnår målet för både män och kvinnor. Andelen läkemedelsgenomgångar har ökat något men kräver fortsatta förbättringar. Andelen patienter i riskgrupper som har fått fråga om levnadsvanor uppnår målen inom två av fyra sjukdomsområden.

Nöjda och delaktiga patienter

Den samlade bedömningen är att det strategiska målet delvis är uppnått. Antalet samordnade individuella planer har fortsatt öka i takt med att de nya arbetssätten vid utskrivning blir etablerade i verksamheten. Sett till andelen upprättade planer där den enskilde patienten deltagit i mötet är dock målet ännu inte uppnått. Antalet ärenden till patientnämnden inom kategorin kommunikation har ökat jämfört med föregående år men förändringar i kategoriseringen under 2018 gör det svårt att göra en entydig jämförelse. Regionen har arrangerat ett antal medborgarkaféer under året för att stimulera till dialog med invånarna kring hälso- och sjukvårdens utveckling.

Nära vård på nya sätt

Sammanvägt har det strategiska målet uppnåtts. Andelen öppenvårdsbesök ligger på samma nivå jämfört med föregående år. Mobil självincheckning och betalning har lanserats i hela regionen. Knappt 56 procent av invånarna har loggat in på 1177.se vilket är en kraftig ökning jämfört med föregående år då det låg på 40 procent. Antalet vårdbesök på distans och användningen av webbtidbokning ökar.

Strategiskt mål: Hållbar förnyelse

FRAMGÅNGSFAKTOR: VERKSAMHETSNÄRA FORSKNING OCH FÖRNYELSEARBETEN SOM FRÄMJAR FÖRBÄTTRING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Framtagande av ny forskningsstrategi	RS	Ny forskningsstrategi är framtagen	▲	→

Ständiga förbättringar

Ständiga förbättringar är en grundbult för det omställningsarbete som pågår för att, med begränsade resurser, optimera dagens och framtidens hälsa – och vård. Förbättringsinsatserna sker både med redan etablerade metoder och med nya lösningar. Med sikte mot målet om hållbar förnyelse har årets förnyelseaktiviteter bedrivits både utifrån ett lednings- och medarbetarperspektiv och ett patient- och anhörigperspektiv.

Ledarskapsprogram inom patient-och flödesorientering

Under året har två utbildningsomgångar genomförts med totalt 180 deltagare. Utbildningen riktar sig till chefer och ledare och ger grundläggande kunskaper om processer, flöden och förbättringsarbete. Kunskaper som sedan används tillsammans med medarbetarna för att förbättra patienternas väg genom vården, minska på slöseri och skapa bättre flyt i vardagen.

Regionövergripande ledningssystem

Ledningssystemet ska vara Region Norrbottens verktyg för att systematiskt planera, utveckla, följa upp och säkra kvaliteten i organisationens delar och dess helhet. Under 2019 har ledningssystem kommit på plats och nås via intranätet Insidan. De brister som framkom i revisionsrapporten 2017 har åtgärdats och politikernas revisorer har gjort en uppföljning för att säkerställa korrekta åtgärder. För att ledningssystemet ska vara självinstruerande används nu samma/gemensamma termer och begrepp samt att sidorna är uppbyggda på samma sätt. Under året har en pilot med internrevision påbörjats för att säkerställa att lagkrav efterlevs och att verksamheterna ges rätt förutsättningar i arbetet med ledningssystemet. Efter avslut kommer pilotomgången med internrevision att utvärderas. En systematisk samverkan med andra regioner i Sverige kring uppbyggnad av ledningssystem har under året etablerats.

Tjänstedesign och innovation

Som del i förnyelsearbetet har ett aktivt arbete påbörjats för att stödja verksamheterna i designmetodik. Under året har tre utbildningsomgångar genomförts. Utbildningarna har ökat kunskapen om personcentrerat förhållningssätt och samskapande av användardrivna lösningar i form av tjänster och produkter. Region Norrbotten har utgjort en av sex piloter i det nationellt initierade projektet Närmare som genomförts 2019, som en del av utvecklingen mot god och nära vård. Med designmetodik har kloka lösningar för bättre liv och vård utvecklats i samverkan mellan personal, patient/brukare och närstående. Tjänstedesign har blivit ett komplement till befintlig metod- och verktygslåda för förbättring.

Ungefär en idé per månad har inkommit till innovationsverksamheten varav cirka hälften från enskilda personer och hälften från medarbetare. Flertalet idéer handlat om VR och AR teknik och hur man kan förstärka behandling och upplevelse hos personer med olika typer av skador och sjukdomar. VR-

teknik som hjälp för behandling av personer med nackskada är implementerad i slutenvård. Specialanpassade produkter är på uppgång och innovationsverksamheten har t.ex. kunnat stödja utvecklingen av en produkt som möjliggör för personer med laryngektomi att vistas ute i kallt väder, vilket de inte kunnat tidigare.

Genomförandekraft

Genomförandekraft är en seminarie- och reflektionsserie som i första hand vänder sig till chefer på alla nivåer, samt till andra nyckelpersoner i arbetet med förbättring och förnyelse. Konceptet utgår från att ledare är förebilder i förnyelsearbete med uppgift att befästa en organisation som ständigt lär, utvecklas och förnyas. Under året har fyra seminarier genomförts med nationella experter och inspiratörer. 300 medarbetare deltog i konferensen Kvalitet & Patientsäkerhet med syfte att sprida interna och externa förbättringsarbeten

Etik

I omställningen kopplad till den demografiska situationen är det etiska perspektivet centralt, inte minst i frågor om resurser och prioriteringar, och hur målen om jämlik hälsa och vård på lika villkor ska uppnås. Det systematiska etikarbetet i Region Norrbotten har uppmärksammats nationellt och beskrivs ofta som ”det goda exemplet”. Under 2019 har det etiska rådet bl.a. genomfört ett seminarium där 297 personer deltog, etikutbildning för ST-läkare. Rådet utgör etiskt stöd i olika svåra vårdsituationer, som prioriteringar och vård i livets slutskede. Etisk rond och etisk analys är verktyg för en bättre grund vid etiskt svåra beslut. Etikombuden i vården utgör en viktig byggsten i det systematiska etikarbetet. I samverkan med andra aktörer bedrivs i Region Norrbotten forskning med ett etiskt perspektiv på vårdens utmaningar nu och framåt.

Strategi för forskning

För att säkerställa att regionen uppfyller åtagande inom forskning har en översyn av gällande forskningsstrategi inletts under första delen av året. Aktiv forskning och forskarutbildade medarbetare är inte bara en grundsten för den regionaliserade läkarutbildningen utan ger utvecklingskraft inom verksamheterna samtidigt som det stöder kompetensförsörjning och kompetensutveckling. I översynen har det ingått att utveckla och effektivisera regionens fördelning av forskningsmedel. Målsättningen med regionens forskning är bland annat att inkludera alla professioner inom vården varför stödsatsningar inletts som riktar sig mot exempelvis tandhygienister inom tandvården för att stimulera till fler studier och projekt. I arbetet med översyn av forskningsstrategin har regionen initierat bildande av ett forskningsråd bestående av seniora och juniora representanter från regionens aktiva forskare. Det övergripande syftet med rådet är att vara rådgivande i utvecklingen av regionens akademiska miljö, forskningsinfrastruktur och forskningsstöd. Framtagandet av en ny strategi ska ingå i den genomlysning som genomförs av regionen under 2020.

Forskningskompetens i regionen

Antalet forskarstuderande har ökat jämfört med 2018 och under året har 38 medarbetare deltagit i en forskarutbildning. Under 2019 disputerade fem medarbetare vilket var fler än föregående år. Regionens medvetna satsning på att skapa en akademisk miljö fortsätter och antalet forskarutbildade medarbetare inom regionen förväntas öka under kommande år och rekryteringen av nya doktorander sker kontinuerligt.

Strategiskt mål: Hållbar förnyelse

FRAMGÅNGSFAKTOR: ALLTID ANVÄNDA DIGITALISERINGENS MÖJLIGHETER I FÖRNYELSEARBETET

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Aktivitet: Följa arbete med att skapa förutsättningar för genomförande av digitalisering	RS			

Arbetet med att realisera Region Norrbottens digitaliseringsstrategi har fortsatt under 2019. Den viktigaste framgångsfaktorn för att skapa bra förutsättningar för genomförande av digitalisering är förmågan att utveckla nya arbetssätt i samklang med ny teknik. Exempel på nya lösningar som lanserats under 2019 där detta har lyckats är AI-stödet för Folktandvården Direkt, införande av teknikstödet för Lättakuten i Piteå och Kiruna, ny ambulansjournal (den första av sitt slag i Sverige) samt mobil självincheckning och betalning.

En ny metodik för att höja den digitala kompetensen för regionens personal i samband med införande av ny digitala tjänster har tagits fram och testats skarpt på digitaliseringsprojekt.

Långtgående förberedelser har gjorts inför en lansering under första kvartalet 2020 av Digitalen för direktkontakt med sjuksköterska eller läkare via mobil, surfplatta eller dator och digitala videomöten till mobilen.

Ett arbete har startat med syfte att digitalisera begäran om sjukresebidrag. Detta kommer att förenkla för både patienter och kassapersonal samt effektivisera administrationen av sjukresebidrag. Lösningen beräknas tas i drift under 2020.

Sammantaget har regionen utvecklat sin förmåga att använda digitaliseringens möjligheter i förnyelsearbetet betydligt under 2019.

Strategiskt mål: Hållbar förnyelse

FRAMGÅNGSFAKTOR: VERKSAMHETSNÄRA FÖRNYELSEARBETEN SOM FRÄMJAR FÖRBÄTTRING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal besök per kommun	RUN	8 besök per kommun		

Skapa förutsättningar för hela länet

Den regionala utvecklingsstrategin, kulturplanen och länstransportplanen utgör grunden för regionens samverkan med kommuner och andra aktörer i arbetet med att utveckla Norrbotten.

För att öka kunskapen om kommunernas möjligheter, utmaningar och kapacitet har närvaro och dialog med kommuner på både politisk nivå och tjänstepersonnivå genomförts under året. Under 2019 besöktes nio av länets 14 kommuner. När samtliga besök är genomförda kommer samarbetsformer och in-

satser tas fram för att skapa förutsättningar för länets alla kommuner. Regionens roll som regionalt utvecklingsansvarig och vad det innebär i samspelet med kommunerna blir allt tydligare.

Avdelningen för regional utveckling har genomfört 147 besök i Norrbottens kommuner, varav hälften av kommunerna har haft åtta eller fler besök.

Strategiskt mål: En effektiv, säker och hälsofrämjande verksamhet med god kvalitet

FRAMGÅNGSFAKTOR: TYDLIG STRUKTUR FÖR KUNSKAPSSTYRNING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
SVF andel vårdförlopp inom utsatt tid	RS	75 %	●	↑

Kunskapsstyrning

Kunskapsstyrning handlar om att utveckla, sprida och använda bästa kunskap. Målet med kunskapsstyrning är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte. För att det ska bli verklighet behöver regionerna utveckla ett system för lärande och fördjupa samarbetet internt, med andra regioner och på nationell nivån.

Utvecklingen av kunskapsstyrningsorganisationen sker på såväl nationell, sjukvårdsregional som lokal nivå. Region Norrbotten har tagit första steget för en utvecklad organisation- och beslutsstruktur gällande kunskapsstyrningen på lokal nivå. En ledningsgrupp för kunskapsstyrning och ett tillhörande arbetsutskott har bildats med uppdrag att ta ett helhetsgrepp och arbeta med ett helhetsperspektiv på införande av nationella riktlinjer, införande av nya läkemedel och ny medicinsk teknik.

Standardiserade vårdförlopp för cancer

Standardiserade vårdförlopp för cancer innebär att alla patienter ska få tillgång till en snabb och likvärdig utredning och behandling oavsett var i landet de bor. Region Norrbotten har infört 31 standardiserade vårdförlopp. I vårdförloppen anges tidsram mellan välgrundad misstanke om cancer och tidpunkt när behandling sätts in. Under 2019 klarade 74 procent av vårdförloppen i regionen den specificerade tidsramen, vilket är en procentenhet under den regionala målnivån för året.

Läkemedelsanvändning

En klok läkemedelsanvändning förbättrar hälsan, minskar lidande och sänker de totala sjukvårdskostnaderna för invånarna och regionen. Regionen har fyra uppföljningsparametrar på övergripande nivå för läkemedelsförskrivning i öppenvård. Resultatet för 2019 visar på en svag minskning i användningen av antipsykotiska läkemedel till äldre. Användningen bör hållas på så låg nivå som möjligt för att förebygga biverkningar och främja god livskvalitet. En fortsatt ökning ses för användning av magsyrahämmande läkemedel. Användningen bör hållas på så låg nivå som möjligt för att, där så är möjligt, förebygga eventuella långtidsbiverkningar samt minska kostnaderna för onödig läkemedelsanvändning.

Användning av det ångest- och smärtdämpande läkemedlet Pregabalin till barn och unga fortsätter att minska. Användningen bör hållas på så låg nivå

som möjligt för att, där så är möjligt, förebygga beroendeproblematik samt minska kostnaderna för onödig läkemedelsanvändning. För blodförtunnande medel (antikoagulantia) ses en fortsatt ökning och användningen har nu nått målet om att användning ska ligga över rikssnittet. Syftet är att alla patienter med behov ska använda blodförtunnande medel för att minska förekomsten av stroke och hjärtinfarkt samt minska kostnader för sjukvården.

Strategiskt mål: En effektiv, säker och hälsofrämjande verksamhet med god kvalitet

FRAMGÅNGSFAKTOR: SYSTEMATISKT ARBETE MED LEVNADSVANOR

Styrmått	Styrelse/ nämnd		Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antibiotikarecept per tusen invånare och år	RS		270	●	↑
Andel av patienter i riskgrupp hypertoni, diabetes, fetma som fått levnadsvanefråga i primärvård	RS	M	70 %	■	↑
		K	70 %	●	↑
Andel av patienter i riskgrupp depression, ångest, sömnstörning som fått levnadsvanefråga i primärvård	RS	M	70 %	●	↑
		K	70 %	●	↑
Andel av patienter med planerat besök inom internmedicin för ischemisk hjärtsjukdom eller stroke som har journalförd riskbedömning avseende levnadsvana	RS		Öka samt minska skillnad mellan kvinnor och män	■	↑
Andel av patienter med diagnos schizofreni, schizotypa störningar eller vanföreställningssyndrom och planerat besök som fått fråga om levnadsvana och riskbedömning	RS	M	65 %	■	↑
		K	65 %	■	↑

Våld i nära relation

Under 2019 har all personal som möter patienter inom folktandvården utbildats om våld i nära relation samt att upptäcka våldsutsatta generellt, både bland vuxna och barn. En konferens om att upptäcka prostitution och människohandel i patientmötet har genomförts i samverkan med polisen och Länsstyrelsen, ett stödmaterial till yrkesverksamma kommer att spridas under 2020. Det sker ett löpande arbete med att upptäcka våldsutsatta lokalt och regionalt i Region Norrbotten.

Antal dokumenterade frågor om våld till patienter har ökat från föregående år. Under 2019 har 7 997 kvinnor och 4 268 män fått frågan om våld från hälso- och sjukvården, föregående år var antalet 5 923 respektive 3 067.

Barnkonventionen

1 januari 2020 börjar barnkonventionen gälla som svensk lag vilket innebär att barnets roll som rättssubjekt med egna rättigheter tydliggörs. Under 2019

har Region Norrbotten arbetat med att förbereda sig inför att barnkonventionen börjar gälla som svensk lag. En övergripande kartläggning finns framtagen om av vad som behövs för att implementera barnkonventionen inom regionens verksamhet är genomförd. Barn finns i många av regionens verksamheter, till exempel som patient, anhörig, sjukhusbesökare, kulturkonsument, museibesökare och bussåkare. Barn har rätt att vara delaktiga och bli lyssnade till i frågor som berör dem.

Stärkt fokus på jämställdhet inom Region Norrbotten

Tack vare den nationella satsningen där Region Norrbotten är en av landets ”modellregioner” sker krafttag med fokus på internt strategiskt arbete med jämställdhetsintegrering.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) driver under 2019–2020 pilotprojektet ”Modellregioner för jämställdhetsintegrering. Region Norrbotten deltar som en av landets sex ”modellregioner” och utbyter erfarenheter med Region Gävleborg och Region Halland. De övriga regionerna som är med i årets omgång är Region Västerbotten, Gotland samt Värmland.

De förväntade resultaten är bland annat förbättringar i form av färre omotiverade könsskillnader, förbättringar i system för styrning och ledning samt tydliga indikatorer för att följa upp verksamhetens resultat för olika grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar.

Under året har bland annat en översyn gjorts av styrande dokument ur ett jämställdhetsperspektiv, samt översyn av Region Norrbottens övergripande rutiner, policys, anvisningar och jämställdhetsintegrering av samtliga. En arbetsgrupp har tillsatts av regiondirektören med fokus på en mer jämställd ärendehanteringsprocess och till det har utbildningar i jämställd ärendehantering genomförts.

Antibiotikaanvändning

En rationell antibiotikaanvändning förebygger tillväxt och spridning av antibiotikaresistenta bakterier och stärker därigenom patientsäkerheten. Sveriges regioner har antagit ett nationellt mål att begränsa förskrivningen av antibiotikarecept till högst 250 recept per tusen invånare och år. För perioden december 2018 till och med november 2019 har antalet uthämtade antibiotikarecept i regionen minskat till 278 per tusen invånare och år. Det är en minskning med 5 procent jämfört med samma period året innan.

Stöd till goda levnadsvanor

Ett systematiskt förebyggande och hälsofrämjande arbete är en viktig del i patientmöten för att bidra till livsstilsförändringar vid sjukdom beroende på ohälsosamma levnadsvanor. Därför följs årligen ett antal styr- och kontrollmått upp som berör om patienter i vissa riskgrupper fått levnadsvanefråga i kontakt med primärvård samt om åtgärd vid identifierad risk.

Av patienter i riskgruppen med hypertoni, diabetes eller fetma har 65 procent av kvinnorna och 70 procent av männen fått levnadsvanefråga i kontakt med primärvården. Andelen med åtgärd vid identifierad risk var 77 procent för kvinnor och 79 procent för män, vilket för båda överstiger målet om 70 procent. Motsvarande fråga om levnadsvanor i riskgruppen med depression, ångest eller sömnstörning har 53 procent av kvinnorna och 51 procent av männen fått. Andelen med åtgärd vid identifierad risk var 68 procent för kvinnor och 69 procent för män. Målnivån för 2019 är att 70 procent i respektive riskgrupper ska få levnadsvanefråga, vilket som helhet inte uppnås även om andelen har ökat i samtliga grupper.

I riskgruppen för patienter med diagnos schizofreni, schizotypa störningar eller vanföreställningssymptom har 69 procent av kvinnorna och 65 procent av männen fått levnadsvanefråga. Här är målnivån 65 procent för 2019 vilket innebär att målnivån uppnåtts.

Bland patienter med hjärtsjukdom har 77 procent av kvinnorna och 80 procent av männen journalförd riskbedömning avseende levnadsvana. Motsvarande för patienter med stroke är 91 procent för kvinnor och 89 procent för män. I samtliga kategorier har andelen ökat och skillnaden mellan könen har minskat jämfört med ingångsvärdena från 2017, vilket innebär att målet är nått.

Strategiskt mål: En effektiv, säker och hälsofrämjande verksamhet med god kvalitet

FRAMGÅNGSFAKTOR: HÖG SÄKERHETSKULTUR GENOMSYRAR VERKSAMHETERNA

Styrmått	Styrelse/ nämnd		Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel vårdskador	RS		Under 6,5 %	●	↑
Andel utskrivna patienter i målgruppen 75 år och äldre med mer än fem läkemedel, som fått en läkemedelsberättelse	RS	M	60 %	■	↑
		K	60 %	■	↑

Vårdskador

En vårdskada är när en patient drabbas av lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården. Uppföljning av vårdskador sker via journalgranskning med granskningsmetoden ”markörbaserad journalgranskning” samt mätningar/uppföljningar av vanligt förekommande vårdskadeområden.

Resultaten av journalgranskningen sammanställs för föregående år (2018) eftersom arbetet sker med viss tidsfördröjning. Det beror dels på att ett relativt stort antal journaler behöver granskas för att resultatet ska bli tillförlitligt och dels på att eventuella återinskrivningar inom 30 dagar måste beaktas. Resultatet för 2018 års granskning visade att andelen patienter inom sluten somatisk vård som drabbats av en eller flera vårdskador uppgår till 7,1 procent för 2018, vilket är lägre än föregående år. Andelen vårdtillfällen med vårdskada är 6,1 procent totalt sett. Andelen vårdskador för kvinnor uppgick till 7 procent och för män 4 procent. Kvinnor drabbas i större utsträckning än män av kirurgiska komplikationer och reoperation medan männen dominerar i gruppen vårdrelaterad lunginflammation och svikt i vitala parametrar.

Vårdrelaterade infektioner (VRI) är regionens största vårdskadeområde och regionen har deltagit i de nationella mätningarna. Resultat visar att andelen patienter med VRI ligger på 9,5 procent. Från 2015 har andelen patienter med VRI successivt minskat, men för 2019 ses en ökning och är i nivå med resultaten för 2015. Jämfört med riket har Norrbotten en högre andel patienter med urinkatetrar, centrala infartskanyler och antibiotikabehandling, vilket är kända riskfaktorer för VRI. Till skillnad från tidigare år, står kvinnorna för en något

högre andel VRI jämfört med männen. Andel kvinnor med VRI var 10,8 procent och andelen män 8,5 procent. Följsamheten till hygienföreskriften är en del i det förebyggande arbetet för att minska andelen VRI. Resultatet av vårens nationella mätning visar att följsamhet uppnås till 64 procent. Det är ett oförändrat resultat jämfört med 2017.

Trycksår orsakar stort lidande för patienten samt stora kostnader för behandling. Andelen inneliggande patienter som drabbats av trycksår har ökat 2019 till 19,9 procent. Kvinnor och äldre personer drabbas av trycksår i större utsträckning. Målet är att alla patienter 70 år och äldre ska riskbedömas för trycksår inom 24 timmar efter inskrivning och att förebyggande åtgärder snabbt ska sättas in. Andelen så kallade riskpatienter för trycksår är hög i Norrbotten. Hit hör de som är 70 år och äldre, är sköra och har sjukdomstillstånd som ökar benägenheten för trycksår. Resultatet visar även att cirka hälften av patienterna redan hade trycksår vid ankomst till sjukhuset.

Suicid i samband med vård är den vanligaste bakomliggande orsaken till en lex Maria anmälan. Under 2019 har 14 suicid lex Maria-anmälts jämfört med 16 under 2018. Av de 14 anmälda suiciden är det 9 män och 5 kvinnor. Elva av ärendena rör psykiatri, två primärvården och ett i slutenvården.

Fallskada är en vanlig vårdskada hos äldre personer. Under 2019 registrerades 207 fallskador, 260 tillbud och 20 identifierade risker för fall. Fallskadorna är fler 2019 jämfört med 2018 och även tillbuden har ökat. Sju fallskador är föremål för lex Maria-anmälan. Av totalt 207 registrerade fallskador var 125 män och 82 kvinnor. Det är bland männen fallskadorna ökat mest. Målet är att inga patienter ska falla och skada sig i samband med vård eller behandling och att personer med risk för fall ska identifieras och förebyggande åtgärder sättas in.

Läkemedelsberättelser och läkemedelsgenomgångar

Riktlinjerna för läkemedelsberättelse omfattar patienter 75 år eller äldre som är ordinerade minst fem läkemedel. Syftet med riktlinjerna är att patienten vid utskrivning från slutenvård ska delges en fullständig och korrekt läkemedelslista med en läkemedelsberättelse som beskriver syfte och mål med läkemedelsbehandlingen, eventuella ordinationsändringar och vad patienten kan förvänta sig för resultat. Vid dokumentation i journalsystemet ska läkemedelsberättelsen kopplas till ett sökord. År 2019 var andelen patienter med sökbar läkemedelsberättelse i journalen 63 procent, jämnt fördelat mellan könen. Det är en förbättring med sju procentenheter jämfört med föregående år och innebär att målet på 60 procent uppnåtts.

Läkemedelsgenomgång innebär kartläggning av patientens läkemedelsanvändning och efterföljande åtgärder. Andel patienter 75 år eller äldre med minst fem läkemedel som har en journalförd läkemedelsgenomgång med tillhörande sökord i primärvården uppgår 35 procent, jämnt fördelat mellan könen. Det är en ökning med tre procentenheter jämfört med föregående år men når inte upp till målet på 50 procent för 2019.

Strategiskt mål: Nöjda och delaktiga patienter

FRAMGÅNGSFAKTOR: EN PERSONCENTRERAD VERKSAMHET DÄR PATIENTER OCH NÄRSTÅENDE ÄR MEDSKAPARE I VÅRD, REHABILITERING OCH UTVECKLING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel SIP där den enskilde deltagit i mötet vid hälsocentraler	RS	80 %	●	↓
Antal anmälningar till patientnämnden inom områdena kommunikation och behandling	RS	Minska	▲	↓

Personcentrerad vård och rehabilitering

En personcentrerad vård och rehabilitering utgår från personen bakom de symtom och sjukdomar som orsakat vårdkontakt. En människa är så mycket mer än sin sjukdom/ohälsa och att vara patient är en tillfällig roll – inte en identitet. Den som söker vård är expert på erfarenheter av sin egen ohälsa och hur sökorsakens symtom påverkar dagligt liv. Genom att ta vara på detta perspektiv och kombinera bästa tillgängliga kunskap med ett personcentrerat förhållningssätt kan vård och rehabilitering optimeras. En personcentrerad verksamhet är sammanhållen och teambaserad. Den involverar och anpassar åtgärder efter individens behov och förutsättningar. Frågan ”Vad är viktigt för dig?” är ett enkelt verktyg för att uppnå ett personcentrerat möte.

Under året har inspirationsaktiviteter genomförts, som ”Vad är viktigt för digdagen” och spridning av erfarenheter från verksamheter som utvecklat tydliga arbetsformer för personcentrerad vård. Intresset för personcentrerade arbetsformer är stort i organisationen.

All personcentrerad verksamhet bottnar i etiska värden, som värdighet och respekt. Det systematiska etikarbete som bedrivs i Region Norrbotten utgör därför en bas för den fortsatta utvecklingen av personcentrerade arbetsformer. Under året har 24 nya etikombud utbildats för att kunna utgöra lokalt stöd i etiska frågor på enhets-/verksamhetsnivå. Totalt har nu 160 etikombud utbildats

Under året har det varit ökat fokus på personcentrerade arbetsformer i verksamheten och satsning på designmetodik och innovationsprocesser som involverar patienter och anhöriga. Region Norrbotten har lämnat sitt bidrag till den nationella slutrapporten om det avslutade VINNOVA-projektet med spetspatienter. Lärdomarna därifrån bidrar också till det fortsatta arbetet inom det strategiska målet om nöjda och delaktiga patienter.

Samordnad individuell planering (SIP) i öppen vård

Från och med 2018 finns en ny lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård. Lagen ställer krav på samordning av insatser för personer med behov av vård, stöd och omsorg från flera aktörer. Regionen har tillsammans med Norrbottens kommuner tagit fram en gemensam riktlinje för samverkan samt utvecklat och infört förändrade arbetssätt för att fullgöra lagkraven. Andelen samordnade individuella planer där den enskilde deltagit vid framtagande av planen uppgick till 73,4 procent i genomsnitt. Drygt hälften

av hälsocentralerna hade över 80 procents deltagande, men för regionen som helhet uppnås inte målet om 80 procents deltagande under 2019.

Patientnämnden

Under 2019 registrerade patientnämnden totalt 821 ärenden, vilket är en ökning med sju procent jämfört med föregående år. Av de registrerade ärendena handlade 153 ärenden (19 procent) om synpunkter och upplevda brister inom området kommunikation. Jämfört med 2018 utgör det en ökning med 21 procent. De vanligaste underkategorierna för kommunikationsärenden var bemötande (50 procent), information (37 procent) och delaktighet (12 procent). Av ärendena gällde 65 procent kvinnor och 35 procent män, vilket motsvarar ungefär samma könsfördelning som föregående år.

Nationell patientenkät

Nationell patientenkät undersöker patientupplevelser inom hälso- och sjukvården. Undersökningen riktar sig till dem som nyligen varit i kontakt med vården och patienten ombeds utvärdera senaste besöket. Under hösten har undersökningar skett inom primärvård (läkar- och sjuksköterskebesök) samt inom rehabilitering i primärvård och öppen specialiserad vård. Resultaten från dessa mätningar väntas presenteras under våren 2020 och då genomför även tandvården en mätning som omfattar barn och unga vuxna.

Utbetalda arvoden patient- och brukarmedverkan

Regionen arbetar tillsammans med patient- och brukarråd för att utveckla vården utifrån patienternas erfarenheter och behov. Individer som deltar i dessa råd har möjlighet att få arvoden för hel- eller halvdags deltagande. Regionen har som mål att deltagandet ska öka och följer därför utvecklingen av utbetalda arvoden som indikator. Arvodet är ett schablonbelopp om 900 kr för heldag och 450 kr för halvdag. Under 2019 har arvoden utbetalats med totalt 80 165 kr.

Medborgarkaféer för dialog om hälsa och vårdens utveckling

Vården står inför en omställning och för att få veta mer om vad medborgarna tycker kring olika utvecklingsfrågor så bjuder regionen med jämna mellanrum in till medborgarkaféer på olika platser i länet. Under 2019 genomfördes tre medborgarkaféer, vilket överensstämmer med målet för året.

Strategiskt mål: Nära vård på nya sätt

FRAMGÅNGSFAKTOR: FÖRFLYTTNING MOT ÖPPNARE VÅRDFORMER

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel av besök i öppenvård som sker i primärvård inklusive privata hälsocentraler	RS	Öka	●	→

Ökad andel primärvård och öppen vård

En del i vårdens förflyttning mot öppnare vårdformer handlar om att en större andel av öppenvårdsbesöken ska ske i primärvården. För 2019 var andelen besök i primärvården 61,6 procent, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med föregående år. Sett till antalet dagsjukvårdsbesök så skedde en ökning med ca 2 procent jämfört med 2018.

Rehabilitering

Fysisk träning är en viktig del i rehabiliteringen efter hjärtinfarkt. Regionen följer statistiken för andelen personer som deltagit i fysiskt träningsprogram 12–14 månader efter hjärtinfarkt. Måttet avser patienter yngre än 80 år. För 2019 uppgick andelen till 28 procent, vilket är högre än riksgenomsnittet på 21 procent.

Strategiskt mål: Nära vård på nya sätt

FRAMGÅNGSFAKTOR: NYA VÅRDTJÄNSTER MED DIGITALA LÖSNINGAR ANVÄNDS

Styrmått	Styrelse/ nämnd		Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Antal mottagningar med webtidbok som används*	RS		Närsjukvård: 100 mottagningar Länssjukvård: 50 mottagningar Folktandvård: 50 mottagningar	●	↑
Andel invånare som loggat in på 1177	RS		50 %	■	↑
Antal vårdbesök på distans (distansbesök och distanskonsultationer via video) i regionen	RS	M	Öka	■	↑
		K	Öka	■	↑

Användandet av våra digitala invånartjänster ökar stadigt. Inloggningarna på de digitala tjänster som tillhandahålls via 1177.se har ökat stort under året och nu har 56 procent av länets invånare loggat in någon gång. Det är viktigt att Region Norrbotten fortsätter att arbeta för ökad användning av tjänsterna på 1177.se då det är grunden för digitaliseringen av kontakten med invånarna.

Effekterna av satsningen på införande av videostöd för vårdbesök börjar också synas då användandet ökar.

Användandet av webbtidbokning ökar också. Däremot har ett omtag med nya metoder och fler resurser gjorts inom ramen för införandeprojektet under 2019 för att öka takten ännu mer.

Under 2019 har Region Norrbotten lanserat nya digitala vårdtjänster i form av till exempel Folktandvården Direkt, mobil självincheckning och betalning, digitalt stöd för lättakuten och möjlighet att skicka digitala bilder till 1177 telefonrådgivningen.

Förberedelser har gjorts inför lansering av Digitalen för direktkontakt med sjuksköterska eller läkare via mobil, surfplatta eller dator, digital ungdomsmottagning i hela länet, digitala videomöten till mobilen och digital hantering av ansökan av sjukresebidrag. Dessa tjänster kommer att lanseras första halvåret 2020.

Medarbetare

Perspektivet MEDARBETARE visar hur Region Norrbotten ska vara en attraktiv arbetsgivare som tar tillvara medarbetarnas resurser och låter dem växa och utvecklas tillsammans i arbetet. Samt hur regionen skapar förutsättningar och stöd för chefer att framgångsrikt leda verksamhet och medarbetare genom ett hållbart ledarskap.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Strategiskt mål		Framgångsfaktor
Hållbar kompetensförsörjning (RS)	●	En arbetsgivare som är attraktiv (RS)
		Rätt använd kompetens (RS)
		Kompetens och karriärutveckling (RS)
Ledar- och medarbetarskap för förnyelse (RS)	●	Ledarskap som främjar förnyelse (RS)
		Engagerat medarbetarskap (RS)
Hälsofrämjande arbetsvillkor (RS)	■	Hälsofrämjande arbetsplatser i utveckling (RS)

Hållbar kompetensförsörjning

Den samlade bedömningen är att målet är delvis uppfyllt.

Regionen arbetar aktivt för att främja mångfald och jämställda och jämlika villkor och ett stort antal chefer och ledningsgrupper har därför utbildats i området jämställdhet/jämlikhet. Riktade rekryteringsinsatser nationellt och internationellt, ett utvecklat arbete med bemanning, kompetens och introduktion samt satsningar på att vidareutbilda medarbetare bidrar till minskad användning av bemanningsföretag och att målet kan nås i sin helhet på lite längre sikt.

Ledar- och medarbetarskap för förnyelse

Den samlade bedömningen är att målet delvis är uppnått och att regionens chef- och ledarutvecklingsinsatser fortsätter att främja förnyelse. Regionen har genom chefs- och ledarutvecklingsprogram, mentorprogram och ett utvecklat introduktionsprogram för nya chefer rustat verksamhetens chefer och skapat förutsättningar för att utöva ett professionellt ledarskap. Samtliga chefer har erbjudits utbildning i förändringsledning. Aktiviteterna inom chef- och ledarskapsutveckling syftar, förutom att utveckla ledarskapet inom regionen, även till att främja erfarenhetsutbytet mellan regionens chefer och att lära av varandra.

Hälsofrämjande arbetsvillkor

Den samlade bedömningen är att målet har uppnåtts.

Regionen har deltagit i ett projekt i syfte att förebygga och förkorta sjukfrånvaron genom tidiga insatser samt att förbättra samverkan mellan regionen som arbetsgivare och vårdgivare. Den positiva trenden med sänkt sjuktal fortsätter och i högre takt än förväntat och den totala sjukfrånvaron ligger på 4,5 procent. Jämfört med männen har kvinnor fortsatt högre sjukfrånvaro, däremot minskar sjukfrånvaron mer för kvinnor än för män vilket är en ny trend. För att behålla den låga sjukfrånvaron ligger fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser och stor delaktighet på arbetsplatserna i det dagliga förbättringsarbetet.

Strategiskt mål: Hållbar kompetensförsörjning

FRAMGÅNGSFAKTOR: EN ARBETSGIVARE SOM ÄR ATTRAKTIV

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Personalomsättning av tillsvidareanställd personal Externt Internt	RS	Likvärdigt med övriga regioner	◇	

Under 2019 var regionen en stor medarrangör av evenemanget Forum för jämställdhet i Luleå. Ett stort antal chefer och ledningsgrupper deltog för att få ökad kunskap inom området jämställdhet/jämlikhet. Ett utbildningsmaterial som syftar till att ytterligare utveckla jämställdheten inom regionen har tagits fram och HR-medarbetare har utbildats för att i sin tur kunna utbilda och coacha chefer inom jämställdhetsområdet.

Stolta medarbetare skapar ett starkt arbetsgivarvarumärke som ökar möjligheten att rekrytera rätt kompetens. En hög intern stolthet skapar goda ambassadörer samt engagemang och effektivitet hos medarbetarna. Detta är extra viktigt i samband med regionens utmanande kompetensförsörjningsläge och framtida rekryteringsbehov. Under året har ett projekt startats i syfte att stärka regionens arbetsgivarvarumärke och öka andelen medarbetare som rekommenderar Region Norrbotten som arbetsgivare.

Regionen arbetar med riktade rekryteringsinsatser och specifika rekryteringskanaler för olika yrkesgrupper samt studerande. Under hösten har regionen, i ett försök att nå passiva arbetssökande, använt en digital tidning med nationell spridning som ny kanal för läkar- och sjuksköterskesketjänster. Regionen har medverkat i två event som anordnats för studenter vid Luleå Tekniska Universitet samt deltagit på en presentationsdag för doktorander och en mässa riktad till psykologstudenter och legitimerade psykologer. Regionen har även arrangerat två träffar för sjuksköterskestudenter som går sista terminen på Luleå Tekniska Universitet. I samarbete med Luleåregionen och Luleå näringsliv deltog regionen i ett rekryteringsevent, Hemlängtan, i Stockholm för att locka personer att flytta till Norrbotten. Under året har 14 medarbetare rekryterats från utlandet. De återfinns inom yrkesgrupperna barnmorska, tandläkare, läkare, biomedicinsk analytiker och sjuksköterska.

Lika rättigheter och möjligheter

Lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet handlar om att skapa goda arbetsförhållanden, ta vara på kompetens samt att främja ett öppet, tillgängligt och tillåtande klimat på arbetsplatsen.

Regionen arbetar systematiskt med aktiva åtgärder för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder (de sju diskrimineringsgrunderna enligt diskrimineringslagen).

Regionen har nolltolerans gällande kränkningar och trakasserier, vilket tydligt markeras i medarbetarpolicyn som fullmäktige antog år 2016. I medarbetarundersökningen, som senast gjordes år 2018, var det 6 procent som upplevde sig kränkt/mobbad av chef eller arbetskamrat vilket är en ökning med 1,5 procent från senaste mätningen år 2016.

Jämställdhet är ett prioriterat område i regionen och i början av 2019 deltog regionens och divisionernas ledningsgrupper vid Forum för jämställdhet för att få ytterligare kunskap inom området. En utbildning för att ge ökad kunskap om jämställdhet/jämlikhet är framtagen och materialet finns på intranätet. En utbildning att skriva jämställda beslut tagits fram och olika yrkesgrupper i organisationen har fått ta del av denna under hösten 2019.

Regionen mäter sitt jämställhetsarbete med hjälp av Nyckeltalsinstitutets nyckeltal JÄMIX® - nio indikatorer läggs samman i ett index, Jämix-index. Värdet för Region Norrbotten har försämrats jämfört med föregående år, från 112 till 103 av totalt 180. Ett värde som ligger under medianen för regioner i Sverige. Som underlag för att beräkna nyckeltalen används regionens statistik per augusti månad och därför kan resultaten för indikatorerna skilja sig från det som i övrigt redovisas i årsredovisningen.

Förbättring kan ses på indikatorn lång sjukfrånvaro, där har skillnaden mellan kvinnor och män minskat från 2,8 procent till 2,3 procent för perioden. Indikatorn sysselsättningsgrad har även förbättrats, Andel heltider per augusti 2019 är 91 procent för kvinnor och 96 procent för män vilket är en liten förbättring från föregående år. Skillnaderna mellan könen i andelen heltider har minskat från 12 procent år 2011, till 5,3 procent år 2019. Det långsiktiga arbetet med att erbjuda heltider är troligtvis orsaken till denna förbättring.

Försämringar ses inom områden ledningsgrupp där fördelning av jämställdhet (40-60) visar en överrepresentation av kvinnor i högsta ledningsgruppen (67 procent) mot förra året då det var 50 procent fördelning mellan kvinnor och män. Även inom skillnad i uttag av föräldradagar ses en försämring från föregående år från 39,2 procent till 46,5 procent vilket innebär att kvinnor tar ut mycket längre föräldraledighet än män. Inom området skillnad i tillsvidareanställningar har en försämring skett där kvinnor har tillsvidareanställning i högre omfattning än män, skillnaden har ökat från 5,5 procent till 8,6 procent för 2019.

Strategiskt mål: Hållbar kompetensförsörjning

FRAMGÅNGSFAKTOR: RÄTT ANVÄND KOMPETENS

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Aktivitet: Uppgiftsväxling - under 2019 kommer ett verktyg tas fram som gör att vi kan aggregera kompetensförsörjningsplaner och därigenom följa trenden	RS			↑

Regionen har under ett antal år använt sig av kompetensbaserad rekrytering, en metod för att kvalitetssäkra rekryteringsprocessen och ge cheferna verktyg i kompetensförsörjningen. Metoden främjar även uppgifts-/kompetensväxling, ökar förutsättningarna för jämställdhet och integration vid rekryteringar samt höjer regionens attraktivitet som arbetsgivare genom ett professionellt bemötande av kandidater i rekryteringsprocessen. Den behovsanalys som ska göras inför varje rekrytering säkerställer även kopplingen till verksamhetens övergripande kompetensförsörjningsplanering. Under hösten har utformningen av rekryteringsannonser förändrats i syfte att förbättra upplevelsen för de sökande och processen har gjorts mer användarvänlig för rekryterande

chef. Chefer har erbjudits utbildning i det förenklade arbetssättet samt i intervjuteknik.

Verksamheten har under hösten påbörjat ett arbete med att uppdatera kompetensförsörjningsplanerna. Arbetet beräknas vara färdigställt i de flesta verksamheter under första kvartalet 2020. Kompetensförsörjningsplanerna är ett strukturerat sätt att arbeta med bemanning och kompetens, ett verktyg för att dokumentera och systematisera uppgifts-/kompetensväxling och sprida goda exempel. Verksamheterna har upplevt att den gemensamma diskussionen kring mål och uppdrag har varit användbar och den har bidragit till en tydligare gemensam målbild. Konceptet har utvecklats för att förenkla planeringen och för att möjliggöra sammanställning och övergripande uppföljning av regionens kompetensförsörjningsbehov på kort respektive några års sikt.

Både användningen av metoden kompetensbaserad rekrytering och framtagande av kompetensförsörjningsplaner stödjer och främjar arbetet med rätt använd kompetens.

Strategiskt mål: Hållbar kompetensförsörjning

FRAMGÅNGSFAKTOR: KOMPETENS OCH KARRIÄRUTVECKLING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel kostnad för bemanningsföretag av total personalkostnad	RS	Minska	■	↑
Andel utfärdade specialistbevis i allmänmedicin av totalt antal utfärdade specialistbevis	RS	Öka	◇	-

Andelen kostnader för bemanningsföretag av den totala personalkostnaden har minskat med 0,7 procent till 8,4 procent för 2019.

Pensionsavgångarna har ökat med 31 personer jämfört med 2018. Den genomsnittliga pensionsåldern har ökat med 0,7 år till 64,9 år totalt, 64,8 år för kvinnor och 64,6 år för män. Medelåldern har sjunkit med 7 år för kvinnor, medan männens pensionsålder ökat med 0,4 år.

För att minska beroende av inhyrd personal inom svårrekryterade områden erbjuder regionen studieförmåner och utbildningstjänster. Bland inhyrda specialistsjuksköterskor är operationssjuksköterskor den yrkesgrupp som regionen hyr in mest. Under året har regionen fortsatt samarbetet med Luleå Tekniska Universitet för att fylla specialistutbildningen mot operationssjukvård för grundutbildade sjuksköterskor. Regionen har rekryterat 10 sjuksköterskor till utbildningstjänster vid operationsenheterna i Sunderbyn, Piteå och Gällivare. Dessa medarbetare studerar med bibehållen grundlön och de förväntas blir klara i juni 2020. Regionen finansierar även två medarbetare som studerar till operationssjuksköterska vid Umeå universitet och dessa beräknas blir klara i januari 2020.

En kompetensenhet inom primärvården har införts under året. Kompetensenheten fungerar som en resurs till hälsocentralerna i länet för bedömning av kompetensnivå hos legitimerade läkare som söker ST (specialisttjänstgöring) i allmänmedicin samt kompetensvärdering av svenska läkare som utbildat sig i annat EU-land och söker en ST i Norrbotten. Uppdraget är också att genomföra utbildning/handledning av ST-läkare där bedömningen påvisat behov av

extra insatser och att hantera utlandsrekryterade läkare som specialiserar sig inom primärvård.

Region Norrbotten utreder eventuellt framtida behov av avancerad klinisk sjuksköterska (AKS) och Luleå tekniska universitet ser över möjligheter för att kunna öppna upp denna utbildning i länet. Anställning av avancerade kliniska sjuksköterskor är en del i arbetet med uppgifts- och kompetensväxling och har möjliggjort att vissa arbetsuppgifter har kunnat flyttas från läkare till sjuksköterskor. AKS är en möjlig karriärväg för sjuksköterskor.

Hälso- och sjukvårdskuratorer blev under året en legitimerad yrkesgrupp utifrån hälso- och sjukvårdslagstiftning. För de kuratorer som har fem års arbetslivserfarenhet godkänns legitimationsansökan omgående. Region Norrbotten utreder behovet av kompetensutveckling för de som har kortare arbetslivserfarenhet med utgångspunkt från hur SKR och landets övriga regioner har hanterat den nya legitimationstiteln. En regiongemensam mall för ansökning av kuratorslegitimation har tagits fram.

Kliniskt basår är en del av regionens arbete med karriärvägar för sjuksköterskor och är ett komplement till den introduktion som erbjuds på arbetsplatserna. Kliniskt basår ska på ett strukturerat sätt skapa goda förutsättningar för nyanställda sjuksköterskor och bidra till färdighetsträning, professionell utveckling och en god arbetsmiljö. Syftet är att stödja övergången från student till arbetsliv och bidra till att det första året som ny på jobbet blir stimulerande, utvecklande och tryggt. Programmet ger även möjlighet till erfarenhetsutbyte med andra nya sjuksköterskor i regionen.

Det kliniska basåret för nyanställda sjuksköterskor lanserades i sin helhet i februari 2019. 28 sjuksköterskor har genomgått basåret och ytterligare 52 har påbörjat basåret under 2019. Utvärderingar under året har visat att arbetet med att säkra en strukturerad och förstärkt arbetsplatsintroduktion behöver förstärkas och kvalitetssäkras. En workshop med chefer genomfördes under november 2019 och utifrån denna har programmet anpassats för att bättre möta verksamhetens behov.

Strategiskt mål: Ledar- och medarbetarskap för förnyelse

FRAMGÅNGSFAKTOR: LEDARSKAP SOM FRÄMJAR FÖRNYELSE

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Andel chefer inom regionen som genomgått utbildning i förändringsledning eller förbättringsledning	RS	80 %	▲	↑

Bedömningen är att regionens chefs- och ledarutveckling fortsätter att främja förnyelse. Under året har alla chefer inom regionen erbjudits utbildning i förändringsledning i syfte att stärka chefernas kompetens och förståelse för att självständigt driva förändring av verksamheten. Utbildningen har tydlig koppling till regionens pågående omställningsarbete. 15 utbildningstillfällen har ägt rum med totalt 249 deltagare. Av deltagarna var 218 chefer, vilket motsvarar 56 procent av regionens totala antal chefer.

Regionen har under årets första hälft fortsatt att genomföra omfattande aktiviteter för att utveckla chef- och ledarskapet. Under hösten fokuserade regionen

på ett omfattande omställningsarbete och ingen uppstart av nya chef- och ledarskapsutbildningar har skett. Under året har 75 chefer och ledare deltagit i något av regionens chefs- och ledarutvecklingsprogram. Fyra introduktionstillfällen för nya chefer har genomförts. Regionen har 63 chefer registrerade som mentorer och ett stort antal mentorprogram pågår. Aktiviteterna inom chefs- och ledarskapsutveckling syftar, förutom att utveckla ledarskapet inom regionen, även till att främja nätverket och erfarenhetsutbytet mellan regionens chefer.

Strategiskt mål: Hållbar kompetensförsörjning

FRAMGÅNGSFAKTOR: ENGAGERAT MEDARBETARSKAP

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Totalindex i mätningen Hållbart medarbetarengagemang (HME)	RS	Öka		→

Hösten 2018 genomfördes en medarbetarundersökning och med den som grund har verksamheterna under 2019 lagt fokus på att följa upp sina upprättade handlingsplaner med hjälp av ett nytt metodstöd. Workshops med chefer har genomförts för att samordna arbetet och tillvarata resultaten från både medarbetaruppföljning och patientsäkerhetskulturmätningen som genomfördes under 2018. Regionen ser flera fördelar med att samordna arbetet inom dessa områden.

Arbetet med puls- och förbättringstavlor är väl förankrat och används inom många av regionens verksamheter. Inom vissa verksamheter har ett arbete påbörjats för att utveckla arbetsplatsträffarna så att de tydligare blir ett forum där chefer och medarbetare tillsammans engagerar sig för att möta verksamhetens utmaningar i närtid och inför målbild 2035. Arbetsgivaren erbjuder även olika forum där medarbetare och chefer kan träffas för att arbeta med delaktighet och samsyn. Processerna för introduktion av nya medarbetare och chefer förbättras kontinuerligt för att möta verksamhetens behov.

Strategiskt mål: Hälsofrämjande arbetsvillkor

FRAMGÅNGSFAKTOR: HÄLSOFRÄMJANDE ARBETSPLATSER I UTVECKLING

Styrmått	Styrelse/ nämnd	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utveckling
Total sjukfrånvaro	RS	4,9 %		↑
Extratid - Timmar över aktuell sysselsättningsgrad	RS	Minska		↑
Andel främjande och förebyggande insatser inom företagshälsan	RS	Bibehålla eller öka		→

Statistik över sjukfrånvaro och extratid redovisas under rubriken Väsentliga personalförhållanden i regionens årsredovisning på sidan 30.

Företagshälsan använder från januari 2019 ett nytt system som möjliggör en mer detaljerad uppföljning av verksamheten. Företagshälsan har fått in 1196 beställningar under 2019. Andelen främjande och förebyggande insatser står för 87,6 procent om man ser till antalet uppdrag och 75 procent om man ser på antalet utförda timmar som de anställda lagt ner på de olika uppdragen. Dessa siffror är något lägre än 2018. Företagshälsan har även tillsammans med Arbetsmiljöverket utbildat regionens politiker i arbetsmiljöansvaret.

Regionen har tillsammans med Region Skåne deltagit i ett projekt under ledning av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Projektets syfte har varit att förebygga och förkorta sjukfrånvaro hos medarbetarna, genom tidiga insatser samt att förbättra samverkan mellan regionen som arbetsgivare och vårdgivare. Projektet delades upp i tre insatser för att underlätta samverkan på individ-, grupp- och organisationsnivå.

En samverkansverkstad i form av workshops med representanter från regionen, facken och Försäkringskassan har bedrivits i sex delar med målet att genom erfarenhetsutbyte identifiera de tre största hindren för bättre samverkan kring sjukskrivna medarbetare. Bland annat har man arbetat med regionens koncept Hälsofrämjande arbetsplatser. Under hösten har HR-medarbetare utbildas för att kunna stödja verksamheterna i konceptet. En folder, ”Vad händer mig vid ohälsa”, har även tagits fram och börjat användas runt om i länet.

Under året har ett regiongemensamt årshjul och checklista tagits fram för det systematiska arbetsmiljöarbetet som ska stötta cheferna och kvalitetssäkra arbetet. En riktlinje för alkohol och droger samt spel om pengar har tagits fram i samarbete med Företagshälsan. En riktlinje för kränkning, trakasserier och mobbning är framtagen. Stödmaterial för arbetsplatsträffar har tagits fram inom områdena kränkande särbehandling och mobbning, alkohol och droger, arbetsskador och tillbud, rehabilitering samt hot och våld. Utbildningar till chefer i arbetslivsinriktad rehabilitering genomförs löpande.

Ekonomi

Perspektivet EKONOMI beskriver hur Region Norrbotten ska hushålla med tillgängliga resurser för att skapa och behålla en god ekonomi som ger rimlig handlingsfrihet.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Strategiskt mål		Framgångsfaktor
Långsiktigt hållbar ekonomi (RS, RUN)		Verksamheten är anpassad till den aktuella intäktsnivån (RS, RUN)
Kostnadseffektiv verksamhet (RS, RUN)		Effektiva processer (RS, RUN)

Långsiktigt hållbar ekonomi

Den samlade bedömningen är att målet delvis har uppnåtts. Det finansiella resultatet är 7 procent av skatter, bidrag och utjämning och således uppnås målet (2 procent) med god marginal för 2019. Lägre nettokostnader jämfört med budgeterat samt högre värdeökning än förväntat av pensionsportföljen är förklaringen till att resultatet är bättre än målet.

Divisionerna har förbättrat resultatet med 86 mnkr jämfört med 2018 och har tydligt påbörjat omställningen till att ha budget i balans 2020. Division Service är den enda division som redovisar positivt resultat för 2019.

Regionens pensionsportfölj har utvecklats väl under året och uppnår 58 procent av pensionsförpliktelserna vilket är 8 procentenheter bättre än 2018.

En långsiktigt hållbar ekonomi förutsätter att kostnadsnivån minskar med storleksordningen 700 mnkr. Omställningen är påbörjad och har under 2019 gett effekt med 93 mnkr. Den nya kostnadsutjämningen från år 2020 ger regionen högre bidrag med 199 mnkr 2020, 281 mnkr 2021 och 310 mnkr 2022. Det ökade bidraget ger regionen möjlighet till en hållbar omställning som är robust och framåtsyftande.

Kostnadseffektiv verksamhet

Den samlade bedömningen är att målet delvis har uppnåtts.

Jämförelser av KPP (kostnad per patient) för den somatiska verksamheten på regionens sjukhus visar en högre kostnadsnivå jämfört med riket i storleksordningen 300-400 mnkr (senaste jämförelse avser 2018). Arbete med processer och flöden i hälso- och sjukvården pågår sedan några år och har börjat ge ekonomisk effekt. Ökningen av kostnader har avtagit under året. Produktiviteten har förbättrats (kvartal 1-3) jämfört med 2018. Produktionen i öppenvård ökar och innebär kostnadseffektivare vård.

För att helt uppnå målet kostnadseffektiv verksamhet behöver kostnadsnivån fortsätta att minska och produktiviteten öka ytterligare.

Vården behöver genomgå stora förändringar både vad gäller arbetssätt och på vilket sätt vårdens tjänster erbjuds befolkningen. Tydlig ledning och styrning är framgångsfaktorer i det fortsatta arbetet så att resultat uppnås och ekonomisk effekt erhålls.

Strategiskt mål: Långsiktigt hållbar verksamhet

FRAMGÅNGSFAKTOR: VERKSAMHETEN ÄR ANPASSAD TILL DEN AKTUELLA INTÄKTSNIVÅN

Styrmått		Mål 2019	Mål-uppfyl-lelse	Utveckl-ing
Regionens resultat i förhållande till skatt, utjämning och generella statsbidrag, %	RS	2 %	■	↑
Alla divisioner och regiongemensamt når sina resultatmål	RS	Minska	●	↑
Divisionernas ekonomiska handlingsplaner – effekt, %	RS	100 %	▲	↓
Avsättning till pensioner inklusive ansvarsförbindelse och löneskatt, konsolideringsgrad	RS	64 %	●	↑
Aktivitet: En riktlinje för finansiering av regional utveckling tas fram	RUN	Riktlinje framtagen	●	

Riktlinje för finansiering av regional utveckling

Under 2019 har arbete med att ta fram en lärandeplan för regional tillväxt pågått. Lärandeplanens syfte är att skapa en bättre systematisk uppföljning och utvärdering av det regionala tillväxtarbetet i länet, bidra till ett ökat lärande av utvecklingsinsatser som genomförts med medel från anslag 1:1 och att omsätta kunskaperna i det fortsatta arbetet med att styra projektinsatser till områden som har utvecklingsbehov. Lärandeplanen kommer att kompletteras med riktlinjer för finansiering för att skapa en tydligare styrning och prioritering av tillväxtmedlen som är begränsade och ska satsas där de kan göra mest nytta och ge störst effekt. Finansieringen ska växlas upp mot andra lokala, regionala, nationella eller EU-medel. Arbetet med riktlinjerna är påbörjat men inte slutfört.

Kommentarer till övriga styrmått

Kommentarer till resultat för övriga styrmått under strategiska målet lämnas i avsnittet Finansiell analys i regionens årsredovisning på sidan 21.

Strategiskt mål: Kostnadseffektiv verksamhet

FRAMGÅNGSFAKTOR: EFFEKTIVA PROCESSER

Styrmått		Mål 2019	Mål-uppfyl-lelse	Utveckl-ing
Kostnad per producerad DRG-poäng exklusive ytterfall enligt KPP-databa-sen	RS	Minska skillna-den jämfört med 2017	▲	→
Produktivitet utifrån KPP	RS	Öka jämfört med motsvarande kvartal året innan	■	↑
Kostnadsandel öppenvård av totalkost-nad enligt KPP (inner- och ytterfall)	RS	Öka jämfört med motsvarande kvartal året innan	■	↑
Skillnaden i regionens läkemedelskost-nad per invånare gentemot Sveriges lä-kemedelskostnad per invånare	RS	350 kr	■	↑
Aktivitet: Redovisa ekonomiskt utfall för Länstrafiken och Norrtåg	RUN	Budget ska följas	▲	

Kommentarer till styrmått

Kommentarer till resultaten i styrmått under strategiska målet lämnas i av-snittet Kostnadseffektiv verksamhet i regionens årsredovisning på sidorna 34-40.

norrbotten.se